Ազգ
AZG armenian newspaper
Յուլիս 14
1992
Երեքշաբթի
եռօրեայ թերթ
Բ տարի, թիվ 58 (150)
գինը 95 կ.
Երեւան 375010
Հանրապետության 47
դասիչ 69149
հեռ. 581841, ֆաքս 562941, տելեքս 243266 SULA SU

Հայերն ազատագրեցին Մարտակերտի հինգ գյուղեր

Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարության լրատվական կենտրոնը տեղեկացնում է, թե իբր հայկական ուժերը *«փորձում են զարգացնել առավելությունը, որը ստացել են ադրբեջանական կողմի միակողմանի կրակի դադարեցման հետեւանքով»*: Առայժմ Ադրբեջանի ինքնապաշտպանական ուժերին հաջողվում է կասեցնել բոլոր գրոհները, ասում են նրանք:

Մինչդեռ Ղարաբաղի նորություններ գործակալության տվյալների համաձայն, հայկական կազմավորումները ձեռնարկել են պատասխան գործողություններ՝ ադրբեջանական կրակակետերը լռեցնելու նպատակով: Մասնավորապես, այդպիսի գործողություններ են կատարվել Մարտակերտի զավթված գյուղերի ուղղությամբ, որոնց շնորհիվ ազատագրվել են հունիսի կեսերին գրավված Կուսապատ, Ջանյաթաղ, Գյուլաթաղ, Դամըրլու եւ Մեհմանա գյուղերը:

Ադրբեջանական ուժերը հուլիսի լույս 13-ի գիշերը անհաջող գրոհ են ձեռնարկել Ասկերանի շրջանի Բադարա գյուղի վրա: Ադրբեջանցիների կողմից կա 12 սպանված: Հայկական կողմից մեկը վիրավորվել է: ■

ՀՀ խորհրդարան

Փոխնախագահի եւ քարտուղար դարձյալ չընտրվեցին

Հայաստանի Գերագույն խորհուրդն իր կարգապահությամբ աստիճանաբար նմանվում է անկառավարելի մարմնի: Արդեն քանիերորդ անգամ խորհրդարանի աշխատանքների սկսելուն խանգարեց քվորում չլինելը:

Օրակարգի քննարկումը նորից դարձավ ներկաների «պարապ վախտի խաղալիք»: Քվեարկման արդյունքներով օրակարգ չմտցվեցին ԼՂՀ ճանաչման, խորհրդարանի աշխատանքների լուսաբանումը դադարեցնելու հարցերը, իսկ պատգամավոր Ջեմմա Անանյանի սահմանամերձ շրջանների վիճակի հարցը օրակարգի վերջից առաջ բերելու առաջարկը թեեւ ընդունվեց, բայց այդպես էլ օրվա ընթացքում օբյեկտիվ թե սուբյեկտիվ պատճառներով չքննարկվեց: Փոխարենը, նախագահող պրն. Սահակյանը նորից քննարկման դրեց ԳԽ փոխնախագահի եւ քարտուղարի ընտրության հարցը:

Տեղակալի պաշտոնում առաջադրվածներից Արտաշես Թումանյանը եւ Խոսրով Հարությունյանը 59 կողմ, 104 դեմ միանման ձայների հարաբերությամբ առաջ անցան Հրանտ Խաչատրյանից եւ անցան 2-րդ փուլ: Իսկ քարտուղարի պաշտոնում առաջադրված Վարազդատ Ավոյանը եւ Մարատ Ալեքսանյանը նույնպես բավարար ձայներ չհավաքեցին: Այսպիսով, այսօրվա նիստում պատգամավորները կանցկացնեն քվեարկություն, որն ըստ երեւույթին նորից արդյունք չի բերի, քանզի ո՛չ ընտրողների եւ ոչ էլ առաջադրվողների միջեւ դույզն ինչ պայքար չի զգացվում: Բոլորը հոգնել են, բոլորն ունեն իրենց տեսակետներն ու սկզբունքները եւ չեն ուզում հրաժարվել դրանցից: Հոգ չէ, թե խորհրդարանը թեկուզ մինչեւ մյուս ընտրությունները՝ եւս մի քանի տարի չի ունենա տեղակալ ու քարտուղար: Մեկ է, շատերը դրանց պահանջը չեն էլ գիտակցում: Եւ թվում է, թե նախագահն ու իր առաջին տեղակալը միանգամայն բավարար են:

Երեկ, խորհրդարանը լսեց նաեւ փոխվարչապետ Հրանտ Բագրատյանին: Վերջինս ներկայացրեց Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական ծրագիրը, քանիցս շեշտելով, որ այն մոտ 200 էջ է: Ըստ պրն. Բագրատյանի, տարվա առաջին չորս ամիսների ազգային եկամուտը կազմել է ընդամենը 61,4 տոկոս: Հանրապետությունն ունի 14 մլրդ. ռուբլու պարտք, որը կազմալուծում է պետական բանկի աշխատանքը: Տնտեսության քայքայման վրա ազդում են էլեկտրաէներգիայի օրեցօր աճող գները, շրջափակումները (որոնց վնասը հասնում է՝ 25 մլրդ. ռուբլու), տնտեսական կապերի խզումը եւ այլն:

Փոխվարչապետն առաջարկեց ընդլայնել՝ ռեֆորմների ոլորտը եւ դրանց համար իրավական դաշտ ստեղծել: Իսկ տնտեսական բարելավումները առայժմ կկատարվեն պարտքերի հաշվին: Նա խոստացավ, որ կառավարությունը կձգտի միջին աշխատավարձը հասցնել 1240 ռուբլու, իսկ նվազագույնը 900 ռուբլու: Վերջում ելույթ ունեցավ ֆինանսների նախարար Ջանիկ Ջանոյանը, նշելով, որ Հայաստանի բյուջեն բավարարում է մեր նվազագույն պահանջմունքները, իսկ բյուջեի դեֆիցիտը կազմում է 880 մլն. ռուբլի: ■

«Եթե Ադրբեջանի ագրեսիան չդատապարտվի, այլեւս Հռոմ չենք գնա»

Այսպես հայտարարեց երեկ Հայաստանի արտգործնախարարությունում կայացած մամուլի ասուլիսում, Եվրոպական բաժնի պատասխանատու Քրիսփան Տեր-Ստեփանյանը: Հայտնի է, որ հուլիսի 15-ին Հռոմում տեղի կունենա Մինսկի խորհրդաժողովին մասնակից երկրների հերթական նիստը, որին Հայաստանը կմասնակցի միայն մի պայմանով, որ մասնակից երկրները դատապարտեն Ադրբեջանի ագրեսիան Շահումյանի եւ Մարտակերտի նկատմամբ եւ ճշտվի Լեռնային Ղարաբաղի ներկայացուցիչների մասնակցության կարգավիճակը:

Անդրադառնալով Հռոմի խորհրդաժողովից Հայաստանի պատվիրակության դուրս գալու հայտնի պատճառներին, Տեր-Ստեփանյանը կարեւորեց նաեւ Հելսինկիի գագաթաժողովը, ուր վարչապետ Գագիկ Հարությունյանն ու արտգործնախարար Րաֆֆի Հովհաննիսյանը բազմաթիվ օգտակար հանդիպումներ են ունեցել տարբեր երկրների ղեկավարների հետ: Նրանք մեկ անգամ եւս շեշտել են, որ առանց Լեռնային Ղարաբաղի մասնակցության, դժվար թե Մինսկի խորհրդաժողովը տեղի ունենա: Մեր այն հարցին, թե արդյոք անիմաստ չի՞ դառնում մի խորհրդաժողովի անցկացումը, որի մասնակիցների մեծ մասը հակված չեն դատապարտելու Ադրբեջանի ագրեսիան, իսկ Հայաստանն էլ այդ դեպքում չի պատրաստվելու իր մասնակցությունը, պրն. Տեր-Ստեփանյանը պատասխանեց. *«Մենք ոչ մի հիմք չունենք կարծելու, որ այդ դատապարտումը տեղի չի ունենա: Ես արդեն նշեցի, որ կային երկրներ՝ ԱՄՆ, Ֆրանսիա եւ Իտալիա, որոնք կողմնակից են այդ դատապարտմանը, բայց եթե այդ դատապարտումը տեղի չունենա, մենք կարող ենք հետո պատճառաբանել, թե ինչու չենք մասնակցում: Կդիմենք միջազգային այլ ատյանների, այդ թվում ՄԱԿ-ին: ՄԱԿ-ը դանդաղում է, որովհետեւ սպասում է ԵԱՀԽ-ի ձեռնարկումներին: Այս հարցում ԵԱՀԽ-ի պարտությունը դեռեւս պարզորոշ չէ: ՄԱԿ-ի ներկայացուցիչների կողմից ասվել է, որ եթե մինչեւ հուլիսի 15-ը ոչինչ չձեռնարկվի, ՄԱԿ-ը կմիջամտի: Մենք նույնպես շահագրգռված ենք այդ խնդրում, թեեւ այստեղ կա նաեւ ԵԱՀԽ-ի հեղինակության հարցը»:*

Ք. Տեր-Ստեփանյանը նշեց նաեւ, որ Հայաստանը դիմել է ՄԱԿ-ին տարածաշրջան դիտորդներ ուղարկելու առաջարկությամբ:

Ինչ վերաբերում է խորհրդաժողովում Ռուսաստանի դիրքորոշմանը, ապա նա միշտ ունի հավասարվելու եւ Հայաստանին, եւ Ադրբեջանին: *«Իրականում, դա ոչ մեկին չի բավարարում»*, եզրափակեց նա:

Իսկ Հայաստանի Հռոմ մեկնելը կախված կլինի նրանից, թե մինչեւ հուլիսի 15-ը խորհրդաժողովի մասնակիցները կդատապարտե՞ն Ադրբեջանի ագրեսիան, թե ոչ:

Հ.Ա.

Գայդար. Ռուսաստանը կհրաժարվի Հայաստանին օգնելուց

Վարչապետի պաշտոնակատարը հակասող եզրահանգումներ է անում

Երկու օր առաջ ունենալով կենտրոնական հեռուստատեսությամբ, Ռուսաստանի վարչապետի պաշտոնակատար Եգոր Գայդարը, նկատի ունենալով Գյումրիում ռուս զինվորների սպանությունը, հայտարարեց, թե Ռուսաստանը կհրաժարվի ԱՊՀ շրջանակներում Հայաստանին օգնություն ցույց տալու պարտավորություններից:

Նույն օրը, ինչպես հաղորդեց «Արմենպրես» գործակալությունը, Հայաստանի վարչապետ Գագիկ Հարությունյանը դիմում է հղել Ռուսաստանի դաշնության վարչապետ Եգոր Գայդարին, ուր Հայաստանի կառավարության անունից ափսոսանք ու խոր ցավակցություն է հայտնվում 1992 թվականի հուլիսի 11-ին Գյումրի քաղաքում տեղի ունեցած միջադեպի առթիվ, որի հետեւանքով զոհեր կան զինծառայողներից:

Դիմումի մեջ նշվում է նաեւ, որ Հայաստանի կառավարությունն անհրաժեշտ է համարում Ռուսաստանի եւ Հայաստանի դատախազությունների կողմից համատեղ հետաքննություն անցկացնել՝ լիակատար օբյեկտիվություն ապահովելու եւ բոլոր մեղավորներին ի հայտ բերելու համար: Նմանօրինակ միջադեպերի կրկնությունից խուսափելու համար, անհրաժեշտ ենք համարում արագացնել միջպետական համաձայնագրերի ստորագրման գործընթացը, ասվում է դիմումում: Վերջում ասվում է նաեւ, որ այդ համաձայնագրերը կկարգավորեին Հայաստանի տարածքում Ռուսաստանի բանակի կարգավիճակը:

Գնահատելով Ռուսաստանի վարչապետի պաշտոնակատարի ելույթը, Հայաստանի նախագահի մամուլի քարտուղար Ռուբեն Շուգարյանը մեր թղթակցի հետ զրույցում նշեց, որ ասվածը տարօրինակ է, մանավանդ երբ պրն. Գայդարի հայտարարությունն այն դեպքում, երբ գործի հետաքննությունը նոր է սկսվել, եւ առայժմ մեղավորները հայտնի չեն: Թեեւ հայտնի է մի բան. Անդրկովկասի զինվորական օկրուգի հրամանատարությունն իր ձեռնարկած գործողությունների մասին տեղյակ չի պահել ոչ Գյումրիի իշխանություններին, ոչ Հայաստանի պաշտպանության նախարարությանը եւ ոչ էլ 7-րդ բանակի հրամանատարությանը:

Այնուհետեւ պրն. Շուգարյանը նշեց, թե օկրուգի հրամանատարությունը բացարձակապես հաշվի չի առել հանրապետության սահմանամերձ շրջաններում եւ Ղարաբաղում տիրող լարված իրավիճակը, չի կանխատեսել, որ հանրապետության տարածքում կատարվող զենքի կամ զինտեխնիկայի ցանկացած հոսք առաջացնում է ավելորդ խուճապ: Նախագահի մամուլի քարտուղարը նշեց, որ կատարվածի հիմնական պատճառը թերեւս դա է: Իսկ մեղավորներն անշուշտ կպատժվեն գործող օրենսդրության համաձայն, եզրափակեց նա:

Հ.Ա.

Տավուշում վիրավորվել են երկու հոգի

Վերջին երկու օրերի ընթացքում Հայաստանի սահմանամերձ շրջաններում իրավիճակը համեմատաբար հանգիստ է:

Տավուշ. Երեկ եւ նախորդ օրը շրջանում իրավիճակը համեմատաբար հանգիստ է, թեեւ Թովուզի շրջանի տարածքից շարունակվում էին հասուկենտ կրակոցներ հնչել սահմանամերձ Ներքին Կարմիրաղբյուր, Պառավաքար, Այգեպար եւ Մովսես գյուղերի ուղղությամբ: Գնդակոծությունների հետեւանքով Պառավաքարում երկու հոգի վիրավորվել են:

Գորիս. Հուլիսի 12-ին փոքր տրամաչափի զինատեսակներից գնդակոծվել է Խնձորեսկը: Հայկական ինքնապաշտպանական ուժերը դիմել են պատասխան գործողությունների: Հայկական կողմից տուժածներ չկան: Երեկ իրավիճակը հանգիստ էր: Գորիս-Ստեփանակերտ ճանապարհը գործում է:

Մեղրի. Իրավիճակը հանգիստ է եղել: Ադրբեջանի Ղուբաթլիի շրջանի տարածքից առանձին կրակոցներ են հնչել հայկական ինքնապաշտպանական դիրքերի ուղղությամբ: Տուժածներ չկան:

Եղեգնաձոր. Երեկ եւ նախորդ օրը փոքր տրամաչափի զենքերից հասուկենտ կրակոցներ են հնչել Խաչիկ գյուղի ուղղությամբ: Տուժածներ չկան: ■

Հայաստանը Ռուսաստանի հետ պատրաստվում է բանակցությունների

ժամկետը՝ հուլիսի վերջին

Այդ մասին մեր թղթակցին տված հարցազրույցում հայտարարեց Հայաստանի Հանրապետության պետական նախարար Գրիգոր Արեշյանը: Նա նշեց, թե Հայաստանի նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի եւ Ռուսաստանի Դաշնության նախագահ Բորիս Ելցինի միջեւ արդեն շուրջ մեկ ամիս առաջ ձեռք է բերվել համաձայնություն՝ ստեղծել մշտական պատվիրակություններ, որոնք պետք է քննարկեն երկու պետությունների հարաբերությունների հարցերը: Ռուսաստանի Դաշնության պատվիրակության ղեկավար է նշանակված նախագահի խորհրդական դեսպան պրն. Ալեքսանդրովը, իսկ Հայաստանի պատվիրակության ղեկավարի պարտականությունները դրվել են պրն. Գրիգոր Արեշյանի վրա: Հայաստանի պատվիրակությունը բաղկացած է 31 հոգուց, նրա կազմում ընդգրկված են հանրապետության կյանքի գրեթե բոլոր օղակները ներկայացնող պաշտոնյաներ: Պատվիրակության ղեկավարի տեղակալներն են խորհրդարանի հանձնաժողովի նախագահ Բագրատ Ասատրյանը, էկոնոմիկայի առաջին փոխնախարար Հայկ Սարգսյանը, արտգործնախարարի առաջին տեղակալ Արման Կիրակոսյանը եւ Ռուսաստանյան Դաշնությունում Հայաստանի կառավարության ➡ էջ 2

Ռաբինը պատրաստ է այցելել արաբական մայրաքաղաքներ

Նորընտիր վարչապետ Իցհակ Ռաբինը, որ այս օրերին Կնեսետի (իսրայելյան խորհրդարան) առաջ իր երդումը կտա, երեկ հայտարարեց, թե ինքը պատրաստ է պաշտոնական այց կատարելու դեպի հարեւան արաբական երկրների մայրաքաղաքներ, փոխադարձաբար Հորդանանի Հուսեյն թագավորին, Սիրիայի նախագահ Հաֆեզ Ասադին եւ Լիբանանի նախագահ Էլիաս Հրաուիին հրավիրելով այցելել Երուսաղեմ: Միաժամանակ նա հայտարարեց, թե Իսրայելը պետք է դուրս գա միջազգային մեկուսացումից, բացվելով ոչ միայն հարեւանների առաջ: Ռաբինը խոստացավ լուծում գտնել պաղեստինցիների ինքնավարության հարցին, միաժամանակ, սակայն, հայտարարելով, թե խոսք չի կարող լինել 1967 թ. գրավված արաբական հողերը վերադարձնելու մասին: Հայտարարելով, թե պատրաստվում է իր կազմելիք կոալիցիոն կառավարության մեջ արտգործնախարարի պաշտոնն էլ վերցնել, Ռաբինը հավաստիացրեց, որ ինքն անձամբ կգլխավորի արաբների հետ հաշտության բանակցությունները: Երեկ իսրայելյան ռազմօդանավերը ռմբակոծեցին հարավային Լիբանանի Սուր եւ Սայդա քաղաքների մոտ գտնվող գյուղեր: Կան զոհեր, քանդվել են բնակարաններ: ■

Բոսնիայի Գորաժե քաղաքը սերբական հրետանու կրակի տակ

Սարաեւոյի շուրջ միջազգային ուշադրության սրման պայմաններում սերբերը երեկ որոշեցին հարձակվել բոսնիական Գորաժե քաղաքի վրա, օդից եւ թնդանոթներից այն կրակի տակ պահելով, միաժամանակ գրավելով երկու քաղաք հյուսիսային Բոսնիայում: Մյուս կողմից, կիրակի օրը ՄԱԿ-ի 12 բեռնատարներ Սարաեւոյի օդակայանից մարդասիրական օգնությունը փոխադրել դեպի քաղաքի ամենաշատ տուժած Դոբրինջա թաղամասը: Իր հերթին, ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղար Բուտրոս Ղալին երեկ Անվտանգության խորհրդից պահանջեց 16 հազարի վերածել Հարավսլավիայում կապույտ սաղավարտակիրների թիվը, կանադական զորքի կողքին այդ գործում ներառնելով ֆրանսիական, ուկրաինական ու եգիպտական ուժերի: ■

Պապն ընդունվեց հիվանդանոց

Հովհաննես-Պողոս 2-րդ պապը կիրակի օրը Հռոմի Ս. Պետրոս հրապարակի առաջ հավաքված բազմությանը հայտնեց, թե բժշկական ստուգումների համար ընդունվել է հիվանդանոց, որտեղ, ինչպես հետագայում հայտարարեց նրա բանբերը, կարող է աղիների վիրահատության ենթարկվել: Կարծվում է, որ քահանայապետի մոտ զգացնել է տալիս թուրք ահաբեկիչ Ալի Աղջայի կողմից հասցված վերքը: ■

Ռոս Պերոն ներողություն է խնդրում

Անցյալ շաբաթ օրը հրապարակային մի ելույթի համար Մ. Նահանգների նախագահության պաշտոնապես չառաջարկված թեկնածու Ռոս Պերոն երեկ ներողություն խնդրեց: Խոսելով սեւամորթ ընտրողների հետ, նա *«ձեր ժողովուրդը»* արտահայտությունն էր թույլ տվել եւ այնուհետեւ ավելի մեծ սխալ թույլ տալով ասել *«հայրս ասում էր, որ սեւամորթներն էլ մարդ են, նրանք էլ ապրելու իրավունք ունեն»*: ■

digitised by A.R.A.R.@

Փոխզիջման պատրանքը

Այն կամաց-կամաց հյուծում է Ղարաբաղը

Ղարաբաղը նվաճվում է: Եւ նվաճվում է այնպիսի նախանձելի հետեւողականությամբ ու մանրամասնորեն մշակված ծրագրով, որ ճշգրտությունն ու խելքն այլեւս դեր չունեն: Պատերազմող պետության դեմ պատերազմող պետություն է պետք, եւ ոչ թե իրենց հողն ու տունը պաշտպանելու նպատակով զենք վերցրած խաղաղ բնակիչներ: Ու թշնամուց խլված զենքով պատերազմը որքան էլ գեղեցիկ ու հերոսական, այնուամենայնիվ պարտության է դատապարտված: Այո, պատերազմող պետության դեմ պետությունը պետք է պատերազմի: Իսկ Ադրբեջանի դեմ այսօր Արցախն է. Հայաստանի համար կարծես այս ամենը լոկ սահմանամերձ զինված ընդհարումներ են: Հայաստանն այսօր պատերազմի մեջ չէ, թեեւ ժողովուրդն ինքը կրում է պատերազմող ժողովրդի բոլոր զրկանքները: Եւ որպես չպատերազմող պետություն Հայաստանն իր հիմնական ուշադրությունն ուղղում է իր սահմանների պաշտպանությանը, ուշացնում Արցախին հասցվելիք լայնածավալ ռազմական օգնությունը: Արցախը տարածքներ է կորցնում: Թշնամին արդեն զավթել է Ղարաբաղի տարածքի մոտ մեկ երրորդը, եւ, դատելով ըստ ամենայնի, մտադիր չէ բավարարվել այդքանով:

Իսկապե՞ս Հայաստանի համար այդքան կարեւոր է միջազգային հանրության կողմից ագրեսոր ճանաչվելու վտանգը: Այդ նույն միջազգային հանրությունը չէ՞ր, որ այնքան համառորեն բերանը ջուր էր առել անցյալ տարի, երբ հայաթափվեցին Գետաշենը, Շահումյանի, Հադրութի շրջանի բազմաթիվ գյուղեր: Այդ նույն ԵԱՀԽ-ը չէ՞ր, որ Շուշիի ու Լաչինի ազատագրումից հետո փորձում էր Հայաստանին ագրեսոր հռչակել, իսկ Շահումյանի շրջանի զավթումից հետո հարկ չհամարեց անգամ Ադրբեջանին կես բերան դատապարտող մի ձեւական փաստաթուղթ ընդունել:

Ադրբեջանի նախագահի մամուլի ծառայությունն ի լուր աշխարհի հայտարարել է, թե Հայաստանն իբր Լաչինով 102 միավոր տանկ է ուղարկել Ղարաբաղ: Ագրեսոր ճանաչվելու համար Հայաստանին այսքանն էլ բավական է, եւ այդ հայտարարության ճշմարտացիությունը տվյալ դեպքում այնքան էլ էական չէ: Վերջին հաշվով, միջազգային հանրությունը հրաշալի հասկանում է, որ մարդասիրական միջանցքը միայն մի քանի սրվակ յուղ հասցնելու համար չէ, որ բացվել է:

Մինչդեռ Հայաստանն այսօր ողջամիտ կեցվածքով ի լուր աշխարհի հայտարարում է, թե ինքը ոչ միայն ընդունում է մեկամսյա զինադադարը, այլեւ միակողմանիորեն իրագործում այն: Հայաստանը պատերազմի մեջ չէ, եւ ուրեմն Ղարաբաղում ինքը չէ, որ պարտվում է: (Պարտվում է հայ ժողովուրդը, եւ ոչ թե Հայաստանի Հանրապետությունը, որովհետեւ պատերազմում պարտվելուց առաջ նախ պետք է պատերազմել):

Ադրբեջանը Ղարաբաղի դեմ ձեռնարկած բոլոր լայնածավալ հարձակումներն ուղեկցում էր Հայաստանի սահմանների վրա կատարվող գրոհներով: Նպատակն ակնհայտ էր՝ ուշադրությունը շեղել Արցախից: Իսկ Հայաստանն այսօր, երբ Ղարաբաղում կենաց ու մահու պատերազմ է, իր սահմանամերձ շրջաններում տիրող հարաբերական անդորրն ի վերուստ տրված բարիք է համարում:

Ժողովուրդը հոգնել է: Մի քանի օր առաջ «Նոյյան տապան» լրատվական գործակալությունը բնակչության մեջ սոցիոլոգիական հարցում էր անցկացրել, եւ պարզվել էր, որ բնակչության 27 տոկոսի համար ամենամտահոգիչը պատերազմի սպառնալիքն է, 26 տոկոսի համար՝ Արցախի վիճակը... Մարդիկ կարծում են, թե Արցախի հարցի լուծմամբ իրենց բոլոր հոգսերը կվերանան: Լույս էլ կլինի, հաց էլ: Եւ ընդհանրապես, այդ ո՞ր ժողովուրդն է պատերազմ ուզում: Բայց Արցախը պատերազմում է: Եւ երբ հայրենիքիդ մի մասը պատերազմի մեջ է...

Ես պատերազմի կոչ չեմ անում: Հայաստանին այսօր օդի ու ջրի պես խաղաղություն է պետք: Ուղղակի ժամանակն է, որ հստակեցնենք մեր դիրքորոշումը: Հստակեցնենք, որովհետեւ փոխզիջման պատրանքը դանդաղ ներգործող թույնի նման կամաց-կամաց հյուծում է Ղարաբաղը:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Հայաստանը պատրաստվում է բանակցությունների Ռուսաստանի հետ

Ժամկետը՝ հուլիսի վերջին

Շարունակություն 1-ին էջից

մշտական ներկայացուցիչ Ֆելիքս Մամիկոնյանը:

Պրն. Արեշյանը նշեց, որ օրերս պատվիրակությունը կհավաքվի եւ կքննարկի այն հիմնական հարցերը, որոնք կարծարծվեն Ռուսաստանի Դաշնության հետ կայանալիք բանակցությունների ընթացքում: Պետնախարարի կարծիքով, չի բացառվում, որ բանակցություններն սկսվեն հուլիսի վերջին կամ օգոստոսի սկզբին: Դա կախված է փաստաթղթերի պատրաստման ընթացքից: *«Պատվիրակության ստեղծման հիմնական նպատակն այն է,* ընդգծեց պրն. Արեշյանը, *որ արդեն պարզորոշ ուրվագծվում է այն հարաբերությունների պատկերը, որը Հայաստանն ու Ռուսաստանը պետք է լուծեն երկկողմ եղանակով, անկախ ԱՊՀ երկրների ընդհանուր պայմանավորվածություններից»:*

Պատվիրակությունները բանակցություններ են վարել քաղաքական, ռազմական, տնտեսական, սոցիալական եւ հումանիտար ոլորտների, երկկողմ հետաքրքրություն ներկայացնող բոլոր հարցերի վերաբերյալ: Բացի պատվիրակության մշտական կազմից, ստեղծվելու են աշխատանքային խմբեր, որոնք ընդգրկելու են ինչպես պատվիրակության անդամներին, այնպես էլ փորձագետներին: Առաջին լիագումար նիստի ժամանակ կսահմանվի այդ բանակցությունների հաջորդականությունն ու հաճախականությունը:

Ենթադրվում է, որ այդ նիստերը կայանալու են ոչ պակաս, քան տարին երեք անգամ, իսկ այդ ընթացքում գործելու են աշխատանքային խմբերը:

Իրոք, Ռուսաստանի Դաշնության հետ համագործակցելու խնդիրը շատ կարեւոր է Հայաստանի համար, սակայն երկու օր առաջ հեռուստատեսությամբ Եգոր Գայդարի Գյումրիի միջադեպի կապակցությամբ արած հայտարարությունն առնվազն տարակուսանք է հարուցում: Այդ առթիվ պրն. Արեշյանն ասաց, որ մոտ օրերս կստացվեն կատարվածի քննության նախնական արդյունքները եւ բնական է, որ այդ բանակցությունների ընթացքում կդրվի նաեւ այն հարցը, թե այդպիսի տխուր միջադեպերը, ում կողմից էլ դրանք հրահրված լինեն, առավելագույնս պետք է բացառվեն համապատասխան փաստաթղթերի միջոցով:

ՀԱԿՈԲ ՍԱՍՏՐՅԱՆ

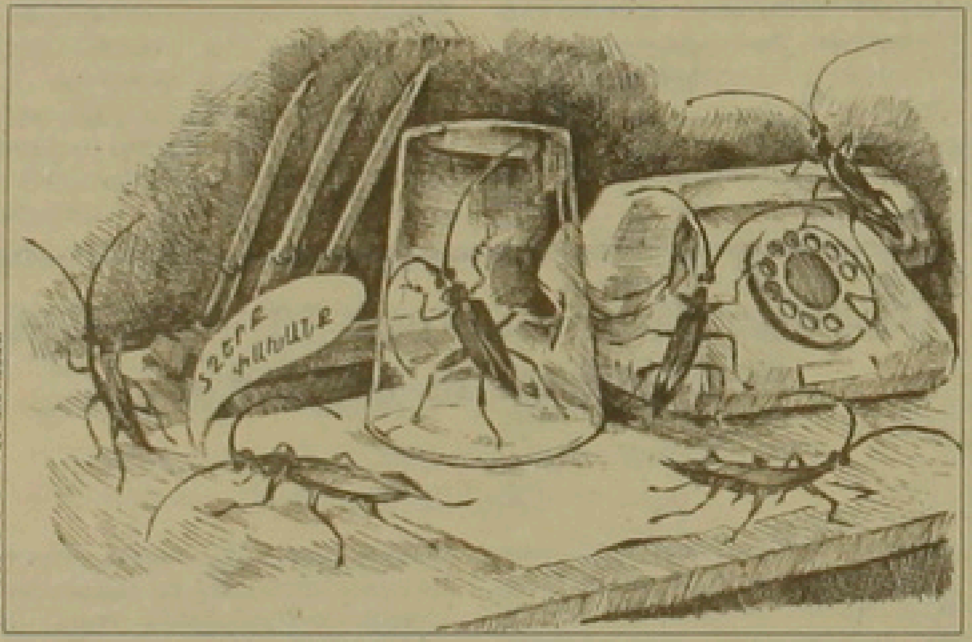

Բաքուն իր «վճռական» տեսակետը կհայտնի

Բաքվում խորհրդարանը մտադիր է իր վերաբերմունքն արտահայտել Լեռնային Ղարաբաղը Ադրբեջանի տարածք չճանաչելու Հայաստանի որոշմանը:

Ադրբեջանի խորհրդարանը մտադիր է մշակել պաշտոնական տեսակետ կապված Հայաստանի Գերագույն խորհրդի ընդունած այն որոշման հետ, ըստ որի անընդունելի է համարվում Լեռնային Ղարաբաղն Ադրբեջանի կազմում հիշատակող ցանկացած փաստաթուղթ: Այս մասին հայտնել է Ադրբեջանի նախագահ Իսա Համբարովը: Նրա խոսքերով, մեջլիսն իր դիրքորոշումը կմշակի արդեն հաջորդ շաբաթվա ընթացքում: ■

Վերնագրի պարզաբանում

«Ազգ»-ի նախորդ համարում տպագրված *«Բոլոր արեւելյագետները մեխանիկորեն մտցվում էին ՊԱԿ-ի ուժերի մեջ»* վերնագիրը նախագահի մամուլի քարտուղարի խոսքի կրճատ ձեւակերպումն է եւ այդ պատճառով ամբողջությամբ չի արտահայտում ասվածի բովանդակությունը: Ուստի, որպեսզի կանխենք այլ մեկնաբանությունները, նշենք, որ վերնագիրը պետք է կարդալ այսպես. *«Բոլոր ռազմական թարգմանիչները ինքնաբերաբար մտցվում էին ՊԱԿ-ի հատուկ պահեստային ուժերի մեջ»:* ■

Ուղղում

Նախորդ համարում *«Ալեք Մանուկյան փողոց Գյումրիում, 100 հազար դոլլար Լուիզ Մանուկյան-Սիմոնի կողմից»* վերնագրի տակ հայտարարված լուրի մեջ սպրդել էր ցավալի սխալ: Երեւանից մեկնելուց առաջ ՀԲԸ Միության նախագահ տիկ. Լուիզ Մանուկյան-Սիմոնը կապի մեջ մտնելով մեր խմբագրության հետ, խնդրեց ճշտել, որ վերոհիշյալ նվիրատվությունը կատարվել է ոչ թե իր, այլ իր գլխավորած միության՝ Հայկական բարեգործական ընդհանուր միության կողմից:

Ուղղելով բույլ տված սխալը, ապավինում ենք ազգային բարերարուհու եւ ընթերցողների ներողամտությանը: ■

Արձագանքի փոխարեն

Մի մասն ապրում է, մյուսը՝ «զբաղվում ապրելով»

Տարիներ առաջ բանակային մի թերթում կարդացի բարձրաստիճան զինվորական մի պաշտոնյայի խոսքը: Խոսելով զինվորների կարիքների ու հոգսերի մասին, նա համոզում էր, որ շարքայինի ստացած ամսական 7 ռուբլին նրան կբավականացնի հոգալու իր կենցաղային կարիքները եւ դեռ մի բան էլ ավելի կմնա, որպեսզի ամիսը մի երկու անգամ կինո գնա: Բարձրաստիճան զինվորականը բավականին պայծառ մտածող էր... տնտեսականորեն: Եւ հնարավոր է, որ այդ 7 ռուբլով նա ինքը կարողանար նույնիսկ ավելի շեն ապրել, որովհետեւ...

Ոչ մեկի համար նորություն չէ, որ վաղուց արդեն ապրանք ձեռք բերելու հարցում հասարակության մեջ շերտավորում կա (ի թիվս մնացած այլ շերտավորումների): Հասարակության մի որոշ մասի համար այդ ապրանքը ձեռք է բերվում, ստացվում համապատասխան գրված ու չգրված օրենքներով: Իսկ մի ավելի ստվար մասը ստիպված է հերթապահություն սահմանել այս կամ այն խանութի մոտ՝ ինչ-որ բան ձեռք գցելու հույսով: Ըստ այդմ էլ այն անձինք, որոնց համար ապրանքը ձեռք է բերվում, կարող են ապրել 600 ռ. նվազագույն աշխատավարձով:

Ասում են, նվազագույն աշխատավարձի չափը ցույց տվող թիվն առավելապես ազդում է նրանց վրա, ովքեր ձեռներեց մարդ չեն: Իսկ ձեռներեց չեն բոլոր նրանք, ովքեր իրենց պաշտպանելու համար չունեն երեք ձեռք՝ հովանավոր ձեռք:

Երեւի թե այդ է պատճառը, որ մարդիկ լավ ապրելու համար ավելի շատ ձգտում են «ավագ ձեռք» ճարել, քան թե բարձր աշխատավարձով աշխատել, որովհետեւ «ավագ ձեռքի» միջոցով ավելի շատ բանի կարելի է հասնել:

Հիմա մեզ շատ ենք սփոփում այն բանով, թե մեր ժողովուրդը շատ դժվարություններ է տեսել ու դիմացել: Սա մի տեսակ փրկիչ միջոց է դարձել ծանր ու դժվար հետեւանքներ ունեցող յուրաքանչյուր վերափոխում, միջոցառում անցկացնելուց առաջ: Ճիշտ է, այդ «փրկիչ միջոցի» բացակայության պայմաններում էլ մարդը կդիմանա, որովհետեւ այդպես է ստիպում գոյատեւելու պահանջը, սակայն այնքան էլ ժողովրդավարական, առավել եւս բարոյական չէ, որ հասարակության մի մասը ձգտի ապրել, իսկ մյուս մասը «զբաղվի ապրելով»: Որ մարդկանց մի մասը ապրի «որտեղ հաց, այնտեղ կաց» նշանաբանով եւ օրվա մեջ մի քանի ժամ անցկացնի հացի խանութի մոտ՝ չտեսնելու տալով խանութների «բյուրեղապակի», «պարֆյումերիա» ցուցանակները, իսկ մի մասն աչքերը փայլեցնի՝ հանդիպելով հերթական «Commercion coop shop» ցուցանակին:

ԳԱԳԻԿ ՆԱՀԱՊԵՏՅԱՆ

«Միաբանություն» արհեստակցական միության հայտարարությունը

Հանրապետության տնտեսությունը հայտնվել է վտանգավոր եզրագծում: Փլուզվում է գիտահետազոտական ինստիտուտների ողջ համակարգը: Ազգաբնակչությունը վաղուց հատել է աղքատության սահմանը: Գործազրկություն է ինչպես հիմնարկներից դուրս, այնպես էլ հենց հիմնարկ-ձեռնարկություններում: Ամիսներ շարունակ աշխատավորությունը զրկվել է աշխատավարձից, թոշակառուները՝ թոշակներից, երեխաներն ու մայրերը՝ նպաստներից: Աշխատունակ երիտասարդությունը, վաստակաշատ գիտնականներն աշխատանք են տանում օտար ափերում: Ընկնում է հանրապետության քաղաքական մթնոլորտը, մտահոգիչ է ազգաբնակչության պաշտպանվածությունը: Ծաղկում է կաշառակերությունը, անօրինականությունը, անպատժելիությունն իր դառը պտուղներն է տալիս:

Ո՞րն է ելքը:

Ահա այս հարցերին է նվիրված «Միաբանություն» արհմիության 2-րդ համագումարը, որը կկայանա ս.թ. հուլիսի 17-ին, ժամը 11:00-ին, ՀԱՄԿԽ-ի նիստերի մեծ դահլիճում: Հասցեն՝ ք. Երեւան, Հանրապետության հրապարակ 10:

Համագումարի աշխատանքներին մասնակցել ցանկացողները կարող են դիմել «Միաբանության» գրասենյակ 56-22-76, 56-02-29 հեռախոսահամարներով՝ հրավիրատոմսեր ստանալու համար:

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ԿԱԶՄԿՈՄԻՏԵ

«Դավիթ Անհաղթ» հումանիտար համալսարանը

Հայտարարում է 1992-1993 ուս. տարվա ընդունելություն

Նոր տիպի համալսարանը հիմնված է մեթոդաբանական համակարգային-էվոլյուցիոն սկզբունքների վրա, որը ենթադրում է նրա ներառումը ազգային եւ համամարդկային գոյատահպանության ծրագրի մեջ:

1. Ժողովրդագիտության եւ լինգվոերկրագիտության ֆակուլտետ.

ա) Հայագիտության (15 տեղ) Վ. Վ. Կարապետյանի անվան,

բ) անգլիագիտության (15 տեղ),

գ) ամերիկագիտության (15 տեղ) եւ

դ) կրոնագիտության (15 տեղ) բաժիններ.

2. Միջազգային հարաբերությունների (դիվանագիտության) ֆակուլտետ (25 տեղ).

ա) անգլախոս երկրներ

բ) իսպանախոս երկրներ

գ) արաբական երկրներ

դ) Ֆրանսիա-Բենիլյուքսի երկրներ.

3. Ստեղծագործական ֆակուլտետ.

ա) հեռուստատեսային եւ ռադիոլրագրություն (15 տեղ)

բ) հեռուստատեսային ռեժիսուրայի (10 տեղ) բաժիններ:

Ուսուցման տեւողությունը հինգ տարի է: Անհրաժեշտության դեպքում համալսարանում կարելի է սովորել անհատական գրաֆիկով:

Համալսարանում կարող են միաժամանակ սովորել մյուս բուհերի ուսանողները, ձեռք բերելով հումանիտար բնագավառի երկրորդ մասնագիտություն ներկայացնելով տեղեկանք այն բուհից, որտեղ նրանք սովորում են:

Ուսման մեկ տարվա վարձը 10 հազար ռուբլի է (28 տոկոս ավելացված արժեքի համար), հեռուստատեսային ռեժիսուրա մասնագիտության համար 15 հազար ռուբլի (28 տոկոս ավելացված արժեքի համար): Դրամական կուրսի էական փոփոխման դեպքում համալսարանն իրեն իրավունք է վերապահում փոխել ուսման վարձի չափը:

Ձեռնարկություններն ու կոոպերատիվները պայմանագրային կարգով կարող են ուսուցման համար գործուղել դիմորդներ՝ համալսարանի ընթացիկ հաշվին փոխանցելով նրանց ուսման վարձը:

Ընդունելությունը կանցկացվի մրցութային կարգով: Դիմորդների մրցութային ընտրությունը կատարվում է դիմորդների մտավոր ունակությունները բացահայտող անհատական տեստավորումների եւ հարցազրույցի հիման վրա, որն անց է կացնում «Սոցիոտեստ» սոցիոլոգիական անկախ կենտրոնը:

Ընդունելությանը մասնակցելու համար դիմորդները պետք է ներկայացնեն հետեւյալ փաստաթղթերը.

ա) դիմում համալսարանի տնօրենի անունով,

բ) միջնակարգ, միջնակարգ մասնագիտական կամ բարձրագույն կրթության վկայական կամ դիպլոմ,

գ) բուժտեղեկանք (88 ձեւ), դ) 6 լուսանկար (3x4 չափի), ե) ինքնությունը հաստատող փաստաթուղթ:

Փաստաթղթերի ձեւակերպման եւ ընդունելության մրցույթին մասնակցելու համար դիմորդը պետք է վճարի 350 ռուբլի, որն, անկախ քննությունների արդյունքներից, չի վերադարձվում [illegible]:

[illegible] ընդունվում են ս/թ հուլիսի 15-ից, ամեն օր, ժ. 11:00-17:00, բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից:

Ընդունելությունը ս/թ [illegible] 15-ից:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել ընդունող հանձնաժողովին:

Երեւան, Հանրապետության հրապարակ, Միությունների տուն, 1-ին հարկ, ուսումնամեթոդական կենտրոն, 13 սենյակ:

Հեռ. 52-05-90

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹՅՈՒՆ

digitised by A.R.A.R.@

Սփյուռքը դեռեւս ուսումնասիրված չէ, կամ ուսումնասիրված է միակողմանիորեն

Ինչ Ամերիկա, ինչ կուսակցություն, ինչ եկեղեցի...

Հեղինակի մտքերը ձեւավորվել են ԱՄՆ-ում չորսամսյա գիտական գործուղման ընթացքում, որից 1 ամիսը տրամադրվել է Սփյուռքի ուսումնասիրմանը

Որեւէ ազգային սփյուռքի բնութագրման կարեւորագույն չափանիշներից են հայրենիքի նկատմամբ ունեցած վերաբերմունքը եւ այն իրականացնելու ցանկությունն ու հնարավորությունը: Այս, ինչպես նաեւ բազմաթիվ այլ սոցիալական, քաղաքական հարցեր, կախված են եւ ձեւավորվում են ինչ-որ չափով ազգագրական հիմքի վրա:

կան դիրքորոշումը պայմանավորված է նաեւ այս փաստով:

Ներկայումս կուսակցությունները, նաեւ դաշնակցությունը, թեեւ որոշակիորեն փոխել են իրենց պաշտոնական վերաբերմունքը հայաստանցի հայերի նկատմամբ, բայց անձնական ու համայնական հարաբերություններում պարզորոշ նկատելի է բացասական վերաբերմունք ունենալ կուսակցությունների նկատմամբ: Հայաստանցի մի մտավորականի աշխատակցությունը ՀՅԴ-ին ենթակա Համազգային մշակութային-կրթական միության աշխատանքներին զուտ դավաճանական քայլ է գնահատվում:

Նրանց մեջ մեծ հեղինակություն չեն վայելում նաեւ եկեղեցին ու եկեղեցականները: Վերջերս ստեղծվող հայաստանյան բուհերի երգչախմբերի «Վահագն» կազմակերպությունը նույն այդ կազմակերպության մասնակիցներից շատերը անլուրջ են համարում եւ գտնում են, որ չունեն համապատասխան կուլտուրա եւ միջոցներ այն զարգացնելու համար:

Չմասնակցելով ազգային կառույցների գործունեությանը եւ չունենալով

Հայաստանից վերջերս գաղթածների խոսակցության նյութը շարունակ հայրենին է:

Նկարներում. *ձախից՝* **«Ազատ եվրոպայի» աշխատակից Հրայր Թամրազյանը կնոջ, Պերճ Թուրաբյանը (կանգնած) կնոջ՝ Անահիտ Ղազարյանի, ամերիկացի հայագետ Ջեյմս Ռասսելի եւ հեղինակի հետ:**

Ներքեւում՝ **Աշոտ Սարգսյանը (նախկին երաժիշտ) եւ արձակագիր, դրամատուրգ Ռուբեն Ալեփսյանը:**

Հայկական սփյուռքի ամենամարդաշատ լոս-անջելեսյան գաղութը տարբերվում է մյուսներից հայաստանցի հայերի մեծ քանակությամբ: Այստեղի հայերը բաժանվում են հետեւյալ ենթաէթնիկ խմբերի. հայաստանցիներ, մերձավոր արեւելցիներ, պարսկահայեր եւ բուն ամերիկահայեր: Վերջիններիս հետ նախորդների շփումները չնչին են:

Հիշյալ խմբերում բավական ուժեղ է իրենց ենթաէթնիկ խմբին պատկանելու եւ մյուսներին ոչ իրենցը համարելու զգացումը, որը հատկապես հստակ է արտահայտվում հայաստանցի հայերի շրջանում:

Հայաստանցի հայերը, որոնք առավելագույն չափով են պահպանել հայաստանյան (իրենց բնորոշմամբ՝ հայկական) կենսակերպը, իրենց եւ մյուս ենթաէթնիկ խմբերի ներկայացուցիչների վերաբերյալ դեռեւս ինչ-որ չափով պահպանել են «հայաստանցի-ախպար» վիրավորական ստորաբաժանումները՝ չնայած նրանցից շատերն էլ ծագումով Հայաստան ներգաղթածների սերնդից են: Իրենց հպարտությամբ հայաստանցի են համարում նաեւ երկար ժամանակ Հայաստանում ապրած նախկին պարսկահայերը, լիբանանահայերը եւ մյուսները:

Հայաստանցի հայերի մեջ, մեզ համար անսպասելի կերպով, բավականաչափ պահպանվել է հայրենիքի նկատմամբ սերը, շատերը շարունակ ապրում են հայաստանյան հիշողություններով: Նրանց մի ստվար մասը, որն ԱՄՆ է արտագաղթել Ղարաբաղյան շարժման սկզբից հետո, պահպանում է վերածնված հայրենասիրության ոգին եւ մտածելակերպը: Առանձին խումբ են կազմում ԽՍՀՄ-ից քաղաքական պատճառներով հեռացածները, որոնք երբեք չեն հրաժարվել Հայաստանից:

Թեեւ եւ հայաստանցի հայերի, եւ մյուսների մեջ ոչ բոլորն են շահագրգիռ հետաքրքրություն ցուցաբերում Հայաստանի եւ հայ կյանքի նկատմամբ, բայց հայաստանցի հայերի ակտիվ մասի ճնշող մեծամասնությունը Հայաստանի նոր իշխանությունների ու հատկապես նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի անվերապահ ու նվիրված կողմնակիցներն են: Այս հետաքրքրությունը չունեն նոր արտագաղթածները: Հայաստանցի հայերի շրջանում ստեղծվել է «ամերիկյան խոպանի» մասին պատկերացումը, ըստ որի նրանցից շատերն իրենց համարում են «խոպանչիներ», որոնք որոշ ժամանակ անց անպայման պիտի վերադառնան Հայաստան եւ ձեռք բերված միջոցներով օգնեն Հայաստանի տնտեսությանը:

Հայաստանցի հայերը մյուս սփյուռքահայերին համարում են ոչ թե հայրենասերներ, այլ ազգասերներ, եւ չունեն իրենց սփյուռքահայ համարելու արտահայտված զգացում:

Ոչ հայաստանցի հայերը սկզբնական շրջանում լավ չեն ընդունել նրանց: Ասվածը վերաբերում է հատկապես դաշնակցականներին: Հայաստանցի հայերի պրոհայաստանյան ու հակադաշնակցամունքը: Հայաստանցի հայերին համարում են ծույլ (երկար ժամանակ մնում են գործազուրկ եւ նպաստ են ստանում), կոպիտ, կռվարար, հայրենիքը լքած (այսինքն՝ ոչ հայրենասեր), բարոյական որոշ նորմեր չունեցող, բայց եւ ավելի ուսյալ ու խելացի (Հայաստանի դպրոցների մակարդակը եւ խորհրդային ու ռուսական մշակույթին բնորոշ ինչ-ինչ գծեր իրոք որ կարող են պահպանել հայաստանցի հայերի մտավոր որոշ գերազանցությունը): Մյուս կողմից հայաստանցի հայերն մյուս ենթաէթնիկ խմբերին վերագրում են որոշ ստերեոտիպ բացասական հատկանիշներ. ցածր է համարվում նրանց երաժշտական ճաշակը եւ այլն:

Ուշ գաղթած լինելու, արեւմտյան կարգերին քիչ հարմարված լինելու, լեզվին վատ տիրապետելու եւ այլ պատճառներով հայաստանցի հայերը ներկայումս, մյուս խմբերի համեմատությամբ, գտնվում են սոցիալական սանդուղքի առավել ցածր աստիճանների վրա, շատերը տարիներ շարունակ նպաստ են ստանում պետությունից (որպես ԽՍՀՄ-ից ներգաղթածներ), որը չեն ստանում մյուսները (սա եւս հակակրություն է առաջացնում): Բայց, չնայած դրան, ԽՍՀՄ դժվարին կյանքին հարմարված լինելու եւ որոշակի մտավոր մակարդակի շնորհիվ հայաստանցի հայերն առավել արագ են առաջադիմում եւ դեռ պետք է առաջադիմեն:

Սփյուռքում տասնամյակների ընթացքում բուն սփյուռքահայերը պահպանել ու զարգացրել են իրենց ազգային կառույցները՝ կուսակցություններ, բարեգործական, մարզական, հասարակական կազմակերպություններ, դպրոց, եկեղեցի, հայրենակցական միություններ եւ ստեղծել սփյուռքում գոյատեւելու որոշակի կուլտուրա: Նրանց ակտիվ մասը նվիրված է ոչ միայն ազգին, հայրենիքին, կուսակցությանը, եկեղեցուն, այլեւ հենց սփյուռքին, որն ինքնին արժեք է: Այսպիսով, ձեւավորվել է որոշակի ազգային մարմին, որն ընդունակ է ավելի կամ պակաս հաջողությամբ գոյատեւել:

Հայաստանցի հայերը զուրկ են դրանից: Կյանքը ԽՍՀՄ-ում, իրենց նկատմամբ սփյուռքահայ կազմակերպությունների վերաբերմունքը եւ այլ պատճառներ նրանց համար տհաճ ու անլուրջ են դարձնում կուսակցությունները, եւ անհավանական է իրական կապը նրանց հետ, թեեւ ոմանք կարող են հոդվածներ գրել հատկապես ռամկավարական մամուլում, ոչ այնքան բացասական վերասեփականը հայաստանցի հայերը նաեւ տնտեսական հնարավորություն չունեն իրենց երեխաներին հայկական կրթություն տալու: Նույնիսկ այդ հնարավորությունն ունենալու դեպքում էլ չեն տալիս, քանի որ իրենց հայ համարելով չեն վախենում ուծացումից, որին այնքան էլ դեմ չեն եւ ուզում են, որ իրենց երեխաները, ի տարբերություն իրենց, լավ անգլերեն իմանան ու ավելի հարմարված լինեն ԱՄՆ-ի կյանքին: Նրանք անընդունելի են համարում նաեւ հայկական դպրոցների մեծամասնության արեւմտահայերեն ուսուցումը: Իրերի այսպիսի իրավիճակը հնարավոր է դարձնում նրանց ուծացումը նույնիսկ մեկ սերնդի ընթացքում:

Այսպիսով, լոս-անջելեսյան սփյուռքում հայաստանցի հայերի եւ մյուս հայ ենթաէթնիկ խմբերի միջեւ ձեւավորվել են լեզվական, քաղաքական, սոցիալական, մշակութային հակասություններ, որոնց վերացումը անհնար է կարճ ժամանակամիջոցում: Այդ հակասությունները վերացնելու միակ իրական ճանապարհը թվում է հայաստանցի հայերի արագ ամերիկացումն է: Այս գործընթացը շարունակվում է, բայց այն անհնարին է ներգաղթած հասուն սերնդի համար, իսկ դրա արագացումը, որին ձգտում են ամերիկյան կազմակերպությունները, կապված է մեծ կորուստների հետ:

Պատկերն ինչ-որ չափով այլ է ԱՄՆ մյուս քաղաքներում, որտեղ հայաստանցի հայերը մեծ թիվ չեն կազմում, բայց ամենուրեք նկատելի է հայաստանցի-ոչ հայաստանցի հակադրությունը, փոխադարձ անվստահությունն ու հակակրանքը:

Ներկայումս հայկական կուսակցություններն ու կազմակերպությունները փորձում են որոշակի քաղաքականություն վարել հայաստանցի հայերին եւս սփյուռքահայ կյանքին մասնակից դարձնելու ուղղությամբ: Սակայն դա կոչերից այն կողմ չի անցնում եւ դեռեւս միայն դեկլարատիվ ու նախնական բնույթ ունի: Նման քաղաքականությունը ցույց է տալիս, որ հայ կազմակերպությունները իրադրությունը մակերեսորեն են ըմբռնում եւ սեփական, ոչ հայաստանցի հայերի, շահերի տեսանկյունից են մոտենում իրավիճակին: Այն զուրկ է գիտական հիմքից եւ կրում է ընդհանուր, մտահայեցողական վերաբերմունքի կնիքը:

ԱՄՆ-ում Հայաստանի Հանրապետության դեսպանորդ Ալեքսանդր Արզումանյանի կարծիքը ԱՄՆ արտագաղթած հայաստանցիների եւ արտագաղթելու դրդապատճառների նկատմամբ խիստ բացասական է: Ըստ նրա, լավագույնը, որ հայաստանցի հայերը կարող են անել, արագորեն ամերիկացիներ դառնալն է, եւ այդ դեպքում է հնարավոր միայն Հայաստանին օգնություն ցուցաբերել ու բարելավել սեփական կարգավիճակը: Հավանական է, որ այս տեսակետը ձեւավորվել է սփյուռքահայ, հատկապես այն ազդեցիկ ամերիկահայ շրջանների ազդեցությամբ, որոնց հետ գլխավորապես նա գործակցում է: Այդպիսի վերաբերմունքը դիվանագիտական եւ պրագմատիկ չէ: Հայաստանցի հայերի սփյուռքը գոյություն ունի եւ դեռ աճելու է: Հենց հայաստանյան կերպարը եւ իրական հայրենիքի ու ոչ թե դասագրքերից հայտնի կորուսյալ «երկիր դրախտավայրի» զգացումը, Հայաստանում թողած ազգականների հոգսերը եւ Հայաստանի վիճակի նկատմամբ ոչ վերացական, այլ իրական մտահոգությունը, իշխանությունների նկատմամբ դրական վերաբերմունքը կարեւոր ներդրումներ կարող են լինել սփյուռքահայ իրականության մեջ: Շատ ավելի հեշտ ու օգտավետ է կապ պահպանել ազդեցիկ ամերիկահայության հետ, բայց անհրաժեշտ է ունենալ նաեւ որոշակի քաղաքականություն ապագայում ձեւավորվող սփյուռքի կառուցվածքի վերաբերյալ:

Որպես եզրակացություն

Ստեղծված իրավիճակում անհրաժեշտ է հայաստանցի հայերի սփյուռքի ուժեղացումը Հայաստանի կողմից: Արտագաղթը դեռեւս շարունակվելու է, եւ հնարավոր է, որոշ արտագաղթողների ու ԱՄՆ-ում գտնվող անձանց պետական լիազորություններ տալով, ստեղծել հայաստանցի հայերի կառույցներ: Այսպիսի կազմակերպություն(ներ)ը ճիշտ կազմակերպվելու դեպքում ոչ թե կավելացնեն սփյուռքահայության մասնատվածությունը, այլ միջնորդ կլինեն հայաստանցի հայերի եւ հայկական մյուս ենթաէթնիկ խմբերի ու համազգային կառույցների, Հայաստանի ու ամերիկահայության, նրանց ու ամերիկյան մյուս համայնքների միջեւ, ինչպես նաեւ Հայաստանի Հանրապետության (արտաքին եւ ներքին) դրոշակակիրները եւ քարոզիչները կլինեն սփյուռքում, եւ գործակցելով այդպիսի կառույցների հետ հայաստանցի հայերը կհամագործակցեն նաեւ այլ կազմակերպությունների հետ: Այդպիսի կառույցի ստեղծումը կարող է համաձայնեցվել եղած սփյուռքահայ կազմակերպությունների հետ՝ ավելորդ հակազդեցություն չառաջացնելու համար:

Կազմակերպությունը չպետք է ունենա արտահայտված կուսակցական-քաղաքական երանգավորում, այլ հիմնված լինի գլխավորապես հայրենակցության սկզբունքի եւ ղեկավարների հեղինակության վրա, որին մեծ չափով կարող է նպաստել Հայաստանի իշխանությունների պաշտոնական վերաբերմունքը: Սկզբնական շրջանում այն կարող է զբաղվել հայաստանցի հայերի փոխօգնության խնդիրներով, Հայաստանի հետ կապ, միջոցներ ուղարկելու վստահելի ուղիներ ստեղծելով, հավաքույթներ, միջոցառումներ կազմակերպելով, հայրենասիրական, սփյուռքապահպան խնդիրներով, Ղարաբաղյան հարցի ու Հայաստանի քաղաքականության լուսաբանմամբ ու քարոզչությամբ եւ այլն: Հետագայում հարցերի շրջանակը կարող է ընդլայնվել:

ԱՐՄԵՆ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ
ազգագրագետ

Գողացվել է Քրիստափոր Միքայելյանի կիսանդրին

Սոֆիայի կենտրոնական գերեզմանատան պահակները հունիսի 4-ին նկատել են, որ ՀՅԴ հիմնադիրներից Քրիստափոր Միքայելյանի շիրիմի վրայից գողացվել է նրա կիսանդրին, ինչպես նաեւ կոխկրտվել է նրա գերեզմանը: Նույն ճակատագրին են «արժանացել» նաեւ կողքի գերեզմանները: Ենթադրվում է, որ արարքի հեղինակները չարագործներ են, որոնք բրոնզյա արձաններ են գողանում, հետագայում դրանք ձուլելու եւ որպես մետաղ վաճառելու համար: ■

Հայկական նոր ամսագիր Ֆրանսիայում

Ֆրանսիայում գործող Մամուլի եւ հաղորդակցության հայկական ընկերությունը (ՄՀՀԸ) օրերս լույս ընծայեց «Լե Նուվել դ'Արմենի» («Հայաստանի լուրեր») նոր ամսագրի հունիսյան՝ զրո համարը, իսկ առաջին համարը լույս կտեսնի սեպտեմբերին: Հանդեսը անկախ է եւ որեւէ քաղաքական կազմակերպության չի պատկանում: Նպատակ ունի տեղ հասցնել բանավեճերին, երկխոսությանը, արվեստին, քաղաքականությանը եւ, իհարկե, Հայաստանից ստացված լուրերին: Ամսագրին, ինչպես հրատարակիչներն են առաջարկում, կարող են աշխատակցել նաեւ Հայաստանում աշխատող լրագրողները: Ամսագրի տպաքանակը 40 հազար օրինակ է, տարածվում է բաժանորդագրությամբ եւ հատավաճառի կետերում: Հրատարակության վարիչն է Ռիչարդ Թագվորյանը, տնօրենը՝ Արա Թորանյանը, գլխավոր խմբագիրները՝ Միմոն Դամոտը եւ Վալերի Թորանյանը: Աշխատակիցների թվում են Ելենա Բոները, Լաուրա Բաղդասարյանը, Ժան-Պիեռ Գարնիեն, Կլոդ Մութաֆյանը եւ ուրիշներ:

Ամսագրի զրո համարի հետաքրքիր նյութերից են մասնավորապես «Ադրիատիկից մինչեւ Չինական պարիսպ» հոդվածը պանթուրքիզմի վերաբերյալ, ս.թ. մայիսի 19-ին Լաչինի միջանցքի բացումից հետո Թուրքիայի խորհրդարանում քաղաքական որոշ գործիչների ելույթներից մեջբերված քաղվածքները, շրջանի մայիսյան դեպքերի ժամանակագրությունը, Պատրիկ Տոնապետյանի ներկայացրած Արցախի համառոտ պատմությունը եւ հուշարձանների քարտեզը, Կլոդ Մութաֆյանի պատմական ակնարկը Կովկասում եւ մասնավորապես Արցախում 1918-1921 թթ. կատարված իրադարձությունների եւ քաղաքական խարդավանքների մասին եւ այլն: Տպագրված է Ելենա Բոների «Ռուսաստանը չպետք է լքի Ղարաբաղը» հոդվածը, որով նա Ռուսաստանին կոչ է անում ճանաչել Արցախի ժողովրդի հանրաքվեով արտահայտված ինքնորոշման իրավունքը, ԼՂՀ-ի անկախությունը եւ քաղաքական, տնտեսական, դիվանագիտական ճնշում գործադրել Ադրբեջանի վրա, նաեւ ռազմական օգնություն ցուցաբերել Արցախի ազգային-ազատագրական շարժմանը: Նշանավոր գեղանկարիչ Արշիլ Գորկուն (Ոստանիկ Ադոյան) է նվիրված Ալեքսանդր Պերեճիքլյանի հոդվածը:

Զրո համարի նախաբանում հույս է հայտնվում, որ հանդեսը կծառայի Ֆրանսիայի եւ նորանկախ Հայաստանի կապերի հետագա ամրապնդմանը:

ՊԵՏՐՈՍ ՔԵՇԻՇՅԱՆ

ՍՓՅՈՒՌՔԱՀԱՅ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ ՍՓՅՈՒՌՔԱՀԱՅ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ

Վաշինգտոնում Հայաստանի Հանրապետության դեսպանատունը հունիսի 17-ին Ջոն Քենեդու արվեստի կենտրոնում կազմակերպել է ընդունելություն Արա Երնջակյանի «Ժամկետը յոթ օրից» ժապավենի ցուցադրության առիթով:

Հունիս 12-13-ին Լոս Անջելեսում գումարվել է ՌԱԿ Ամերիկայի արեւմտյան շրջանի 21-րդ պատգամավորական ժողովը, որի ընթացքում ընտրվել է նոր շրջանային վարչություն Ասպետ Համալյանի ատենապետությամբ:

Մոնրեալում հունիսի 10-ին հայ բժշկական ընկերակցության նախաձեռնությամբ եւ ՀԲԸ Միության, ՀՕՄ-ի եւ Հայ կաթողիկե միության համագործակցությամբ տեղի է ունեցել Արցախի առողջապահական օգնության դրամահավաք, որի ընթացքում հավաքվել է 45 հազար դոլլար:

Նյու Յորքի առաջնորդարանում հունիսի 13-ին տեղի է ունեցել ազգային բարերար Սուրեն Ֆեսճյանի մեծարման երեկո, որի ընթացքում նրան է շնորհվել «Էլիս Այլընդ» պատվո շքանշանը: Բարերարի ազգային գործունեությանն անդրադարձել են առաջնորդ Խաժակ եպս. Պարսամյանն ու ԹՄՄ-ի կենտրոնական վարչության ատենապետ Գեւորգ Քեշիշյանը:

Մարսելում հունիսի 25-ին տեղի է ունեցել Հայաստանի հետ հարաբերությունների կենտրոնի բացման արարողությունը, որին ներկա են եղել Երեւանի քաղաքագլուխ Համբարձում Գալստյանը, տրանսպորտի նախարար Հենրիկ Քոչինյանն ու ակադեմիկոս Աբել Աղանբեկյանը:

digitised by A.R.A.R.@

Քաղաքական դիտորդի անկյուն

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ» ԱՇԽԱՐՀԱՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՇՐՋԱՊՏՈՒՅՏՈՒՄ

Բախումների այս դարաւերջանում Հայաստանը մահացու վտանգի է ենթարկվում: Պետք են ստրատեգիական նշանակության քաղաքական նախաձեռնություններ

ՏԻԳՐԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ
«Հայաստան-Միջին Արեւելք» վերլուծական կենտրոն

Հայաստանը հակադիր աշխարհների բախման ավանդական թատերաբեմն է: Հազարամյակների պատմություն ունեցող արյունալի մրցակցությունը Արեւմուտքի եւ Արեւելքի միջեւ տեղի էր ունենում նաեւ Հայաստանի մասնակցությամբ եւ նրա տարածքում. սա հայկական պետականությունների անկման հիմնական պատճառն էր: XVII դարում շրջանում հայտնվեց մի նոր ուժ՝ Ռուսաստանը եւ ավելի բարդացրեց մրցակցությունը, տալով նրան նոր, առավել անզիջողական բնույթ: Ե՛ւ Արեւմուտքի, ե՛ւ Արեւելքի կործանարար խարդավանքներից հոգնած հայ ժողովուրդն իր հայացքն ուղղեց դեպի հյուսիս, նախանձելի հետեւողականություն ցուցաբերելով այդ ընտրության մեջ:

Պատմությունը ցույց տվեց, որ դա եւս Հայաստանի համար որեւէ դրական արդյունքներ չունեցավ: Երբեք գիշատիչների արանքում բզկտվող հայ ժողովուրդը տարբերական հուսահատական ընդվզումներ է անում հակվելով մեկ այս, մեկ այն կողմին: Նույնիսկ այսօր, երբ հայկական պետականությունը վերականգնվել է իր չափերով խիստ համեստ մի տարածքում, նրանք կրկին խաչել են իրենց սուսերները Հայաստանի վրա: Ինչո՞ւ:

ա. Խորհրդային համակարգի փլուզումից հետո արաբա-մահմեդական Արեւելքը մնացել է Արեւմուտքի գլխավոր եւ փաստորեն վերջին ստրատեգիական հակառակորդը: Օգտվելով հակազդեցության բացակայությունից, Արեւմուտքը աշխարհաքաղաքական գերիշխանություն է հաստատել Ատլանտիկայից մինչեւ Հնդկաչին եւ վերահսկում է այդ տարածությունում տեղի ունեցող տեղաշարժերը: Արաբա-մահմեդական աշխարհը միակ «անկառավարելի» միավորն է եւ վերջին խոչընդոտը արեւմտյան «նոր աշխարհակարգի» ճանապարհին: Քաջ գիտակցելով, որ այս դեպքում տնտեսական միջոցներով արեւմտյան արժեքների պատվաստման փորձը չի գործում, Արեւմուտքը նպատակ ունի արմատական լուծում տալ խնդրին, սանձելով արաբա-մահմեդական աշխարհի քաղաքական, գաղափարախոսական եւ հոգեբանական ինքնությունը:

Դրան է ծառայում «մտրակի ու բլիթի» փորձված մեթոդը, որը եւ իրականացվում է երկու ուղղություններով: Ընդ որում, «բլիթը» նախատեսված է արաբական աշխարհի համար, բացառությամբ Իրաքի ու Լիբիայի, իսկ «մտրակը» ուղղված է վերջին երկուսի եւ, իհարկե, կրոնական արմատականության կենտրոնի՝ Իրանի դեմ: Այսպիսով, Արեւմուտքը հետեւողականորեն բաժանում է արաբա-մահմեդական աշխարհը երկու մասի, զրկելով նրան միասնական ուժից: Հասկանալի է, որ ե՛ւ Լիբիան, ե՛ւ Իրանը փորձեր են անում անմիջական առճակատումից խուսափելու համար, բայց Արեւմուտքն անդրդվելի է Արեւելքի գաղափարախոսական կենտրոններին ուժային մեթոդներով պատժելու իր ձգտման մեջ: Նա չի ուզում թույլ տալ մահմեդական Արեւելքին հերթական անգամ խուսանավելով նվազագույն զոհաբերությամբ դուրս գալ իրավիճակից եւ մինչեւ վերջ ձգտելու է կոտրել վերջինիս գաղափարախոսական, դրանով իսկ հոգեւոր ինքնության ողնաշարը: Մի կողմից տեղի է ունենում արաբական աշխարհի զգալի հատվածի մերձեցումը Արեւմուտքի հետ, մյուս կողմից ծավալվում է կենաց ու մահու պայքար Իրանի դեմ: Քանի որ Արեւմուտքի պայքարը արաբական ճակատում առայժմ ուղղակիորեն չի անդրադառնում Հայաստանի եւ ԼՂՀ-ի խնդրի վրա, մեր ուշադրությունը կենտրոնացնենք երկրորդ ճակատի՝ Իրանի վրա:

Անհրաժեշտ ենք համարում նշել, որ եթե արաբա-իսրայելական հարաբերություններում առաջադիմություն լինի եւ շարունակվի արաբական աշխարհի մերձեցումը Արեւմուտքի հետ, ապա «Հայկական հարցում» ԵԱՀԽ-ի ոչ հայանպաստ մոտեցմանը կմիանա նաեւ արաբական աշխարհը: Մենք պետք է գիտակցենք, որ «Հայկական հարցը» ՄԱԿ-ի շրջանակներից ամեն կերպ դուրս պահելը պատահական երեւույթ չէ, որովհետեւ այսօր ինքնուրույն արաբա-մահմեդական աշխարհը Արեւմուտքի դեմ տրամադրված մի շարք երկրների հետ միասին կարող են խառնել խաղաքարտերը ԼՂՀ-ի խնդրում: Բայց երբ Արեւմուտք-արաբական աշխարհ փոխըմբռնումը կայանա, «Հայկական հարցի» մուտքը ՄԱԿ նույնքան ապարդյուն կլինի, որքան այսօր ԵԱՀԽ-ում:

բ. Սպառնալիքը, որ ակնկալում է Արեւմուտքն Իրանից՝ կրոնական արմատականության արտահանումն է մահմեդական աշխարհ եւ հատկապես ԱՊՀ: Այս հարցում Արեւմուտքն ու Ռուսաստանը ընդհանուր մտահոգություն ունեն: Կրոնական արմատականության թափանցումը ԱՊՀ-ի մահմեդական ժողովուրդների մեջ վտանգում է ոչ միայն Ռուսաստանի ավանդական շահերը Միջին Ասիայում եւ Անդրկովկասում, այլեւ սպառնում է նրա տարածքային ամբողջականությանը (հեռանկարում նույն սպառնալիքը կրում է իր մեջ նաեւ համաթուրքական դաշինքը, բայց Ռուսաստանն աչք է փակում դրա վրա): Ուստի բնական է, որ Ռուսաստանն իր ազդեցությունն ու հնարավորությունները ծառայեցնում է ԱՊՀ մահմեդական երկրներում աշխարհիկ իշխանությունների պաշտպանությանը:

Ռուսաստանի հայացքն այսօր ամբողջովին ուղղված է դեպի Արեւմուտք, որը պետք է ֆինանսավորի ու աջակցի ռուսական վարչակարգի բարենորոգչական ծրագրերին եւ նա ամեն ինչից զատ «փոքր» ծառայություններ է մատուցում Արեւմուտքին: Չարաշահելով իր ռազմաքաղաքական ու տնտեսական ազդեցության լծակները՝ Ռուսաստանը վերածվել է շրջանի վարձկան-ոստիկանի: Այնպես որ, Հայաստանի դեմ պատերազմում գործում են ոչ այնքան առանձին վարձկանները, որքան վարձկան պետությունը՝ Ռուսաստանը:

Արեւմուտքն այս պայքարում մի շարք պատճառներով չի բավարարվում միայն Ռուսաստանի կարողություններով: Նա արդարացիորեն գտնում է, որ կրոնական արմատականության վտանգին ԱՊՀ հարավում սոսկ Ռուսաստանի ուժային ազդեցությամբ դիմակայել հնարավոր չէ եւ առաջադրում է այլընտրանքային գաղափարախոսական տարբերակ, որը կբավարարի շրջանի ժողովուրդներին:

Նման դերում հանդես է գալիս թուրքական ընդհանրության գաղափարը: Չի կարելի ասել, որ Թուրքիայի եւ Ռուսաստանի միաժամանակյա մասնակցությունն արեւմտյան ծրագրին հարթ ու խաղաղ է անցնում: Բայց ներկայումս, երբ Թուրքիայի ոգեւորությունը մի փոքր սառել է եւ չափավորության գիտակցությունը հիմնականում հաղթանակել, փոխհամաձայնեցված գործողությունները շատ ավելի սահուն են ընթանում:

Այսպիսով, Արեւմուտքի ստրատեգիական պայքարն իրանական ճակատում համապատասխանում է Թուրքիայի եւ Ռուսաստանի քաղաքական շահերին, որը առկա հակասություններով հանդերձ հող է ստեղծել նրանց համագործակցության համար: Ընդ որում, Ռուսաստանի շահեր ասելով չպետք է հասկանալ նրա հեռանկարային, ստրատեգիական ազգային շահերը: Այսօր խոսքը գնում է նեղ տակտիկական բնույթի խնդիրների մասին: Ռուսաստանի վարչակարգը ազգային շահերից առավել մտահոգված է սեփական գոյատեւման հարցերով եւ եթե նույնիսկ իր այսօրվա քաղաքականությամբ որոշակիորեն վտանգում է երկրի քաղաքական ապագան, ապա դա չի նշանակում, թե Ռուսաստանն առանց ծանրակշիռ դրդապատճառների առաջիկայում փոխելու է իր դիրքորոշումը:

գ. Արեւմուտք-Ռուսաստան-Թուրքիա եռյակ դաշինքը պայքարի առաջին փուլում հիմնականում հաղթեց, ապահովելով ԱՊՀ հարավում աշխարհիկ վարչակարգերի իշխանությունը: Սակայն իսլամականների հաջողությունները Տաջիկստանում եւ Թուրքմենստանի քաղաքական հակվածությունը դեպի Իրան մտահոգության տեղիք են տալիս: Արեւմուտքում լավ են գիտակցում, որ ԱՊՀ հարավում պարարտ հող կա կրոնական արմատականության հաղթանակի համար: Այսօր նման վտանգն ակնհայտ է Ուզբեկստանում ու դեռեւս հաղթահարված չէ Ադրբեջանում:

Եթե թյուրքական պետություններում բնակչությունը հիասթափվի ազգայնականության իդեալներից, ապա առաջացած վակուումն անմիջապես կլրացվի կրոնով: Որպեսզի դա տեղի չունենա, պետք է խրախուսել ազգայնական շարժումները, ամրապնդել Թուրքիայի հեղինակությունը, պատրաստ ունենալ ռուսական բիրտ ուժի միջամտությունը եւ հնարավորին չափ արագ հաղթահարել տնտեսական հետամնացությունը: Այս ուղղություններով եւս եռյակի գործունեությունը պետք է արդյունավետ գնահատել: *Նախ*, Տաջիկստանում, ուր թուրքական ազդեցությունն աննշան է, ընդդեմ կրոնականների գործում է Ռուսաստանի դրածո՝ դեմոկրատական շարժումը: *Երկրորդ*, Ադրբեջանում եւ Միջին Ասիայում քաղաքական կուրսի հնարավոր «շեղումների» դեպքում առկա են ազդեցության գործուն լծակներ: *Երրորդ*, ԱՊՀ մահմեդական երկրները հարուստ տնտեսական հնարավորություններ ունեն եւ Արեւմուտքն անհրաժեշտ քայլեր է ձեռնարկում դրանք շահագործելու ուղղությամբ: *Չորրորդ*, Արեւմուտքը ջանք չի խնայում Թուրքիայի հեղինակությունն ամրապնդելու ուղղությամբ, այդ թվում նաեւ ԼՂՀ-ի խնդրի հաշվին: Ընդ որում, ստրատեգիական հումքի արտահանումը միլիարդավոր դոլարներ է խոստանում Արեւմուտքի գործարար շրջաններին եւ քաղաքական խնդրին միահյուսում է տնտեսական շահերը, որը «Հայկական հարցի» համար առավել վտանգավոր է: Ռուսաստանի շահերին սա հակասում է, բայց նա կենսական անհրաժեշտության «փոխհատուցում» է ստանում Արեւմուտքից:

դ. Ինչպես արդեն նշեցինք, Իրանի չափավորական իշխանությունները լավ են գիտակցում եռյակ դաշինքի սպառնալիքն իրենց ազգային շահերին եւ փորձում են խուսանավելով դուրս գալ «մտրակի» տակից: Բայց, քանի որ Արեւմուտքն անդրդվելի է, Իրանն ստիպված է դիմել ինքնապաշտպանության: Դրա համար առկա են որոշ նպաստավոր պայմաններ. ա. Աֆղանստանում առայժմ իշխանության ղեկին մոտ են իրանամետ ուժերը, որոնց միջոցով Իրանն ազդում է Տաջիկստանի ու Թուրքմենստանի վրա, բ. Իրանն ամրապնդում է իր հարաբերությունները արաբական աշխարհի հետ, գ. Իրանը ջանք չի խնայում ԱՊՀ հարավում ազդեցություն ձեռք բերելու ուղղությամբ, միաժամանակ շփման եզրեր որոնելով Ռուսաստանի հետ, դ. Եվրոպայի քթի տակ խաղարկվում է ալժիրյան կրոնական արմատականության խաղաքարտը, որը հաջողության դեպքում կարող է վարակել ողջ արաբական Մաղրեբը, ե. Իրանը հակաարեւմտյան ուղղվածության հիմքի վրա փոխըմբռնում ունի Չինաստանի հետ, օգտագործելով աֆղանական հանգույցում համատեղ գործունեության փորձը:

Այսպիսով, Արեւմուտք-Ռուսաստան-թուրքական ընդհանրություն եռյակ դաշինքի կողքին ուրվագծվում է Իրան-Աֆղանստան-Տաջիկստան միությունը, որին անմիջականորեն չի անդամակցում, բայց համակրում է Թուրքմենստանի ներկայիս վարչակարգը եւ կարող է աջակցել Չինաստանը:

Սակայն, Իրանի համեմատական հաջողությունները լիարժեք լավատեսության առիթ չեն տալիս: *Նախ*, Արեւմուտքը հիմնականում խափանեց Միջին Ասիայի հետ Իրանի տնտեսական ծրագրերը իր տարածքով գազի եւ նավթի արտահանման ուղղությամբ, սա նաեւ ծանրակշիռ քաղաքական գործոն էր: *Երկրորդ*, ստրատեգիական մեծ նշանակություն ունեցող հանգույցում՝ Ադրբեջանում, հաղթանակեց ժողճակատը, որը հստակ արեւմտամետ դիրքորոշում ունի եւ նույնիսկ տարածքային հավակնություններ՝ Իրանի նկատմամբ: *Երրորդ*, արաբա-իսրայելական բանակցությունների հաջողության, Արեւմուտքի ու արաբական աշխարհի մերձեցման դեպքում Իրանը կարող է զրկվել արաբական համերաշխությունից: *Չորրորդ*, Ռուսաստանն առայժմ շատ զգույշ է Իրանի հետ հարաբերություններում եւ ակնհայտորեն նախընտրում է Արեւմուտքի առաջադրած քաղաքական սցենարը: *Հինգերորդ*, Իրանի դաշնակիցները թույլ են եւ անհուսալի: Արդեն այսօր Արեւմուտքը սաուդամետ ուժերի միջոցով փորձում է Աֆղանստանը դուրս բերել Իրանի ազդեցության ոլորտից: *Վեցերորդ*, մեկուսացման օղակը Իրանի շուրջ օրեցօր նեղանում է եւ իրական վտանգ կա, որ Հայաստանի տարածքով միջանցք բացելու դեպքում Իրանը հյուսիսից կհայտնվի արեւմտամետ «թյուրքական կափարիչի» տակ: ԱՊՀ-ի հարավում կրոնական արմատականության հնարավոր պայթյունի համար դեռեւս տարիներ են պետք, իսկ Արեւմուտքն Իրանին այդ ժամանակը չի տալիս: Եթե առաջիկայում Իրանին չհաջողվի որեւէ կերպ հաղթահարել Արեւմուտքի կոշտ դիրքորոշումը, ապա պայքարը շրջանում էլ ավելի կսրվի:

Վերը շարադրված խիստ համառոտ վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ Արեւմուտք-Արեւելք հակամարտությունը զարգանում է աղերում, իր մեջ ընդգրկելով տասնյակ երկրներ: Մինչեւ իր հասունացման վերջին աստիճանին հասնելը, ուժերի հարաբերակցությունը բազմիցս կփոփոխվի: Կողմերը պարբերաբար ձեռք կբերեն եւ կկորցնեն դաշնակիցներ: Առանցքային պետք է համարել երեք գործոն. ա. Ռուսաստանի վերջնական քաղաքական կողմնորոշումը, բ. արաբա-իսրայելական հակամարտության կարգավորման ընթացքը, գ. հնարավոր ներքաղաքական փոփոխությունները Իրանում: Վերջինս միակն է, որ կկանխի ապագա բացահայտ առճակատումը, բայց կարծում ենք, որ դա այն չէ, ինչին ձգտում է Արեւմուտքը, որովհետեւ «Արեւելյան հարցի» արմատական լուծում չի բերի:

Ինչպես եւ հատուկ է մեծ հակամարտությունների ընթացքին, ուժերի փորձարկման առաջին փուլն իրականացվում է երրորդ երկրների տարածքներում, ածանցվելով սահմանափակ նշանակության հանգույցների համար մղվող պայքարով: Այս մեծ պայքարի փոքրիկ, բայց կարեւոր հանգույցներից մեկն էլ Հայաստանն է ու «Հայկական հարցը»: Անկախ այն բանից, կհասնի՞ արդյոք հակամարտությունն իր գագաթնակետին, երբ երկու աշխարհները կբախվեն եւ ո՞ր երկրները ժամանակավոր կամ երկարաժամկետ դաշինքներ ստեղծելով կխաղարկեն շրջանի փոքր միավորներին, Հայաստանի քաղաքական ապագան ու «Հայկական հարցը» մահացու վտանգի են ենթարկվում:

Անիմաստ են դառնում հուսահատ պարբերական դիմումները Ռուսաստանին, որ նա ի վերջո պաշտպան կանգնի սեփական ստրատեգիական շահերին: Եթե նույնիսկ ապագայում Ռուսաստանն սթափվի եւ լրջորեն մտահոգվի իր քաղաքական ապագայով, Հայաստանի համար արդեն ուշ կլինի: Ինքնախաբեություն է ապավինել Արեւմուտքի ողորմածությանը, կամ հակաարեւմտյան դաշինքի «խոստումնալից» աջակցությանը: Չի կարելի թույլ տալ, որ Հայաստանը շարունակի մնալ երկու կրակի արանքում եւ անարգել շահարկվի այս պայքարի տակտիկական նպատակների համար:

Հայաստանն, ինչպես եւ երկու դարի առաջ, այլընտրանք չունի, քան ստրատեգիական նշանակության քաղաքական նախաձեռնությամբ դուրս բերել երկիրն ու «Հայկական հարցը» շահերի բախման խաչմերուկից: Միայն քաղաքական ինտելեկտի դրսեւորմամբ կարելի է կանխել վերահաս աղետը: Մնացածը՝ հուսահատ զիջողականությունը, կամ հոխորտ դիմակայությունը, կեցվածք է. իր պատմության մեջ հերթական անգամ մահացու վտանգի առաջ հայտնված եւ իրադարձությունների զարգացումը փոխելու անընդունակ ժողովրդի կեցվածք: ■

«Ազգ» թերթի համակարգչային ծառայությունը կատարում է
Apple Macintosh
համակարգիչների տեխնիկական որակյալ սպասարկում եւ ուսուցում

Ազգ AZG

Դիմելով մեզ, դուք կարող եք ձեռք բերել հայերենի ավտոմատ տողադարձիչ:

«Ազգ»-ի համակարգչային ծառայությունը ընդունում է նաեւ

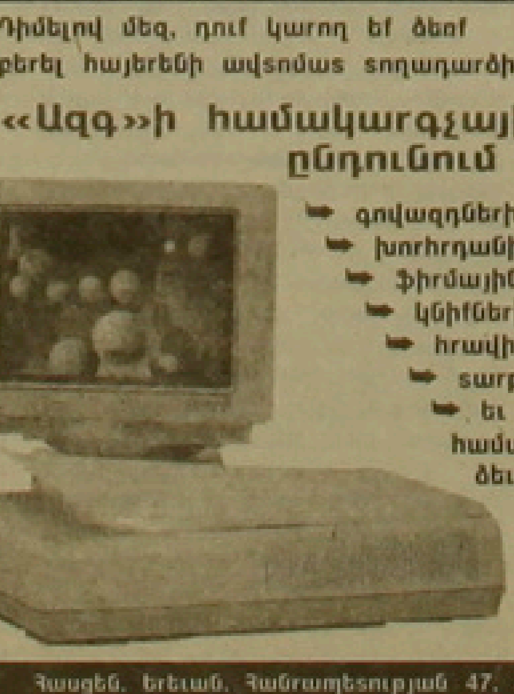

- գովազդների
- խորհրդանիշների
- ֆիրմային նշանների
- կնիքների
- հրավիրատոմսերի
- տարբեր տեսակի ազդագրերի
- եւ ընդհանրապես համակարգչային ձեւավորման պատվերներ:

Դրանք կկատարվեն ձեր երեւակայածից բարձր մակարդակով:

Հասցեն. Երեւան, Հանրապետության 47, «Ազգ» թերթ, ☎ 58-18-41

digitised by A.R.A.R.@

Անցում շուկայական տնտեսության, հարցեր, խնդիրներ

Սեփականաշնորհում հանուն սեփականաշնորհման կամ բոլորը խելոք են, իսկ դո՞ւ...

Լրագրող Իդա Մարտիրոսյանի հարցերին պատասխանում է Երեւանի քաղաքագլուխ Համբարձում Գալստյանը

– Պարոն քաղաքագլուխ, առաջին խնդրեմ, դուք արդեն գնե՞լ եք ձեր բնակարանը։

– Չեմ էլ պատրաստվում։ Այն առանց այդ էլ իմն է։

– Վատ չէ։ Այդքան աղմուկ է բարձրացված այդ հարցի շուրջը եւ հանկարծ... Իսկ գուցե անվճա՞ր եք ցանկանում ստանալ։

– Ես դա բոլորին եմ ցանկանում։

– Որովհետեւ դուք բարի եք, իսկ խորհրդարանը՝ ագա՞հ։ Թե՞ այստեղ ինչ-որ բան այլ է։ Միեւնույն է, ոչ ոք չի հավատա, որ «վերեւներում» ինչ-որ մեկը լավն է՝ լինեք դուք թե ձեր ընդդիմախոսները։ Ժողովուրդը սոված է, աղքատ ու չարացած եւ լավի մեջ անգամ վատն է տեսնում։ Դրա համար էլ փորձենք պարզաբանել, թե ինչն ինչոց է։ Եւ այսպես, սեփականաշնորհում. ինչի՞ շուրջ են հիմնական տարաձայնությունները։

– Հարցի էությունը տարբեր սկզբունքների առկայությունն է։ Դրանք երկուսն են։ Առաջինը՝ անվճար սեփականաշնորհումը, առաջարկված է մեր կողմից։ Երկրորդը, որը ենթադրում է մասնակի փոխհատուցում, պաշտպանում են էկոնոմիկայի պետկոմը եւ Հրանտ Բագրատյանը։ Երկու տարբերակներն էլ ունեն իրենց թույլ եւ ուժեղ կողմերը։ Մեր տարաձայնությունների հիմքում գերատեսչական մոտեցումներն են ընկած։ Մեզ, օրինակ, ամենից շատ հուզում է բնակֆոնդի շահագործման խնդիրը, որին մենք ամեն օր բախվում ենք։ Չեմ կարող պնդել, թե դա բացարձակապես չի մտահոգում էկոնոմիկայի պետական կոմիտեին, բայց նրա հիմնական խնդիրն այլ է՝ սեփականաշնորհման գործընթացում ֆինանսական ճգնաժամը ինչ-որ չափով մեղմացնելու միջոցներ գտնել։

– Ձեր դիրքորոշումները պարզ են։ Անհայտ է միայն, թե դրանցից ո՞րն է ավելի շատ պաշտպանում «հասարակ» մարդկանց շահերը։

– Դժվար է ասել։ Օրինակ, երկրորդ տեսանկյան կողմնակիցները պնդում են, թե մեր տարբերակի դեպքում կխախտվի սոցիալական հավասարության սկզբունքը։ Չէ՞ որ կան մեկ կամ երկու մարդու կողմից զբաղեցված երեք սենյականոց բնակարաններ եւ դրա կողքին՝ մեկ սենյակում տասը հոգով ապրողներ։ Դուրս է գալիս, որ վերջիններիս իրավունքները ոտնահարվում են։ Ես գտնում եմ, որ դա կեղծ, պոպուլիստական մոտեցում է։ Շուկայական հարաբերությունների անցման շրջանում, ցանկանում ենք մենք դա թե ոչ, սոցիալական հավասարության սկզբունքն ինչ-որ ձեւով ոտնահարվում է։ Երբ հետեւենք նրանց տրամաբանությանը, ապա ավելի լավ է ընդհանրապես սեփականաշնորհում չանցկացնել եւ խոստովանել, որ կոլխոզներն աշխատանքի կազմակերպման ամենաարդար ձեւերն էին։ Երբ անգամ համաձայնենք նրանց դրույթներին, ի՞նչ կշահեն դրանից մեկ սենյականոց բնակարանում ծվարած այդ տասը հոգին։

– Ասենք, «բարոյական խորը բավարարվածություն» այն փաստից, որ երեք սենյականոց բնակարաններում ապրող այդ «արիկանները» ստիպված կլինեն մեծ ծախսեր կատարել՝ դրանք իրենցը դարձնելու համար։ Իսկ եթե չկարողանան՝ «տեղն է», թող վաճառեն նրանց, ովքեր այդ բնակմակերեսների կարիքն ավելի շատ ունեն։ Բացի այդ, դրանք իրոք ռեալ գումարներ են մեր մի կերպ շնչող բյուջեի համար։

– Այդ «գումարներին» մենք դեռ կվերադառնանք եւ կտեսնենք որքանով են դրանք իրական։ Իսկ առայժմ կցանկանայի ավարտել սկզբունքներին վերաբերող իմ կարծիքը։ Երբ սեփականաշնորհումն անցկացնենք ըստ մեր տարբերակի՝ անվճար, ապա բոլորը միանգամից կդառնան իրենց բնակարանների տերը եւ ստիպված կլինեն իրենք մտածել դրանց շահագործման մասին։ Այժմ համարվում է, որ դրանով մենք ենք զբաղվում։ Բայց դա իրականում միայն պատրանք է։ Մենք դրա համար ոչ մի հնարավորություն չունենք, քանի որ պետությունն այդ նպատակների համար միջոցներ չի տրամադրում։

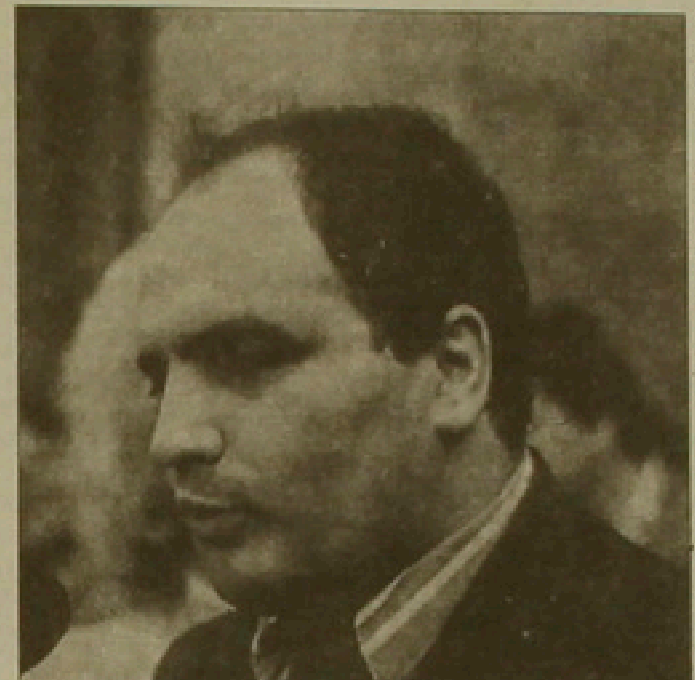

– Ընդհանրապես ոչինչ չի՞ տրվում։ Թեկուզ, ասենք, հաշվետվություններում նշելու համար։

– Թերեւս միայն հաշվետվության համար։ Ինքներդ դատեք։ Այսօրվա դրությամբ քաղաքի բնակֆոնդի շահագործման համար իրականում անհրաժեշտ է մոտ 250 մլն. ռուբլի։ Մեզ տրամադրել են 67 մլն։ Արդեն անցել է տարվա կեսից ավելին, բայց ստացել ենք միայն 9 մլն։ Միայն աստծուն է հայտնի, թե որտեղից կտրվեն մնացած գումարները։ Ինչպես տեսնում եք, դա ոչ այնքան ֆինանսավորում է, որքան դա անելու անկարողության խոստովանություն։

Ավելի լավ չէ՞ ազնվորեն խոստովանել եւ մարդկանց ասել. «Ահա անվճար ձեզ ենք տալիս ձեր բնակարանները, ինքներդ մտածեք դրանք կարգին վիճակում պահելու մասին»։ Թող կազմակերպեն որեւէ միավորում եւ տների շահագործման համար պայմանագիր կնքեն պետական կամ մասնավոր ձեռնարկությունների հետ։ Իսկ ընդհանրապես մենք խոսում ենք ստեղծված դրության իրական վիճակի մասին, ոչ որի չենք խաբում եւ չենք քողարկվում մարդու մասին հոգատարության, սոցիալական արդարության եւ այլ գեղեցիկ խոսքերով։

– Անկասկած, երկրորդ տարբերակի կողմնակիցներն էլ իրենց կռվաններն ունեն, եկեք դրանք նույնպես դիտարկենք։

– Խնդրեմ։ Լավագույն դեպքում կգնվի բնակֆոնդի միայն տասը տոկոսը։ Եւ ինչ կստացվի։ Տանիքների տասը տոկոսը կվերանորոգեն սեփականատերերը, իսկ մնացած 90-ը՝ մենք։ Այդ դեպքում ինչպե՞ս պետք է վարվենք վերելակների, ջրատարների հետ։ Բացի այդ, կրկնում եմ, ոչ բնակֆոնդի 100 տոկոսը եւ ոչ էլ 90-ը մենք ի վիճակի չենք վերանորոգել։

– Շահագործման հետ կապված դժվարությունները հասկանալի են։ Իսկ ի՞նչ կասեք բնակարանների սեփականաշնորհումից ստացվելիք ֆինանսական միջոցների մասին։

– Այստեղ եւս դժվարությունները քիչ չեն։ Մեր ընդդիմախոսների տարբերակը ենթադրում է, որ չափից ավելի բնակմակերես ունենալու դեպքում տանտերերը պետք է վճարեն այժմյան շուկայական գներով։ Բնակմակերեսի պակաս ունեցողներին էլ փոխհատուցում կտրվի։

– Ի՞նչ միջոցներից։

– Ահա այդ մասին ոչինչ չի ասվում։ Ինչո՞ւ օրենսդիրները գլուխ ջարդեն նման «մանրուքների» վրա։ Գրեցին օրենքը, կարող են մի կողմ քաշվել, իսկ քարերը միայն մեր գլխին կթափվեն։ Որովհետեւ կատարողները մենք ենք։ Ոչ թե նրանց, այլ մեզ մոտ կգան մոլեգնած մարդիկ։

– Ճշգրիտ լինելու համար նշենք, այդ ամենը ինչպե՞ս կարտահայտվի թվերով, թեկուզեւ մոտավորապես։

– Վերցնենք միջին ընտանիք՝ կազմված 4–5 անձից։ Նախկինում մեկ անձին հասնում էր 9 մ քառակուսի, ներկայումս 7,5 մ քառակուսի։ Նշանակում է, տարբերության համար պետք է վճարել։ Այժմ բնակմակերեսի մեկ քառակուսի մետրի շուկայական գինը 20 հազար ռուբլի է։

Ոչ բարդ հաշվարկներ կատարելով կստացվի, որ սեփականատեր դառնալու համար հարկ կլինի վճարել 120–150 հազար ռուբլի։

Ոչ մի սեփականաշնորհում էլ չի լինի։ Ո՞ր հիմարը այդպիսի գումարներ կտա մի բանի համար, որն առանց այդ էլ օրենքով իրենն է պատկանում։ Չէ՞ որ, միեւնույն է, ոչ ոք նրան բնակարանից դուրս չի վռնդի։

– Ինչ-որ մի անհասկանալի բան է ստացվում։ Այդ դեպքում ո՞ւմ է պետք սեփականաշնորհումը։ Դրա մեջ որեւէ իմաստ կա՞։

– Ոչ։ Դա սեփականաշնորհում է հանուն սեփականաշնորհման։ Այն ձեռնտու է միայն իրենց բնակարանները վաճառելու ցանկություն ունեցողներին։ Բայց վերջիններս էլ արդեն այդ արել են։

– Եւ ի՞նչ, ոչ մի եկամուտ չի՞ ստացվում։

– Բացի ծախսերից՝ ոչինչ։

– Էլի ծախսե՞ր։

– Դուք մոռացե՞լ եք նրանց մասին, ում չբավականացնող բնակմակերեսի համար փոխհատուցում է հասնում։ Եկեք նորից հաշվենք։ Այսօր Երեւանում բնակարանի համար հերթի են կանգնած 45 հազար մարդիկ։ Եթե մարդը հերթագրված է, ապա նա առնվազն 5 մ քառակուսուց պակաս տարածք է զբաղեցնում։ Նորից վերցնենք միջին ընտանիքը՝ կազմված 4–5 հոգուց։ Ընդհանուր հաշվով, նրանց պակասում է 10–12 քառակուսի մետր, ուրեմն միայն մեկ ընտանիքին պետք է վճարենք մոտ 200–240 հազար ռուբլի։ Եթե այս գումարն էլ բազմապատկենք հերթագրվածների թվով, ապա...

– «Խելագար գումար-կստացվի», կասեր Ա. Ռայկինը։ Հասկանալի է, որ այդպիսի գումար անհնար է գտնել, երբ անգամ չափից ավելի բնակմակերես ունեցողները որոշեն վճարել։ Բայց այդ դեպքում նորից պետք է կրկնեմ հարցս՝ ո՞ւմ է պետք այդ սեփականաշնորհումը։ Մինչեւ անգամ համաձայն եմ ենթադրել, որ դուք, որպես քաղաքի հայր եւ նրա բնակիչների շահերի պաշտպան, պայքարում եք սեփականաշնորհման լավագույն տարբերակի համար։ Իսկ ինչո՞ւ չեք ուզում մինչեւ վերջ ազնիվ լինել եւ հայտարարել, որ այժմ ընդհանրապես վաղ է դրա մասին խոսելը, որ ավելի լավ է սեփականաշնորհել արտադրությունը, որպեսզի այն վերջապես աշխուժանա։ Ինչո՞ւ եք, այնուամենայնիվ, սեփականաշնորհմանը կողմ։

– Ես արդեն ասացի՝ որպեսզի գոնե մեկ խնդրին իրական լուծում տանք. բնակֆոնդը շահագործվի բնակիչների ուժերով։

– Խորհրդարանը ցանկանում է ընդունել օրենքը, որպեսզի իր գործն ավարտած համարի, դուք՝ որպեսզի թոթափեք ձեր վրայից պարտականությունների բեռը, էկոնոմիկայի պետկոմը՝ որպեսզի դրամ ձեռք գցի։ Բոլորդ էլ... ինչքան խելոք եք։

– Մի հեգնեք։ Շուկայական հարաբերությունների տանող ճանապարհը մեզ համար ոչ ոք չի սալահատակի։ Եւ բացի այդ, կրկնում եմ, մենք մեր պարտականությունները մեր վրայից չենք գցում։ Ուղղակի ազնվորեն ասում ենք, ինչ կարող ենք իրականում անել եւ ինչն է նպատակահարմար ուրիշներին տալ։ Մի մոռացեք, որ կոոպերատիվ շինարարության համար 1,5 մլրդ ռուբլի պարտքի ժառանգություն է մեզ հասել։ Բացի այդ, մեր պարտքն ենք համարում տուն չունեցողներին դրսում չթողնելու նպատակով բարաքներ կառուցել։

– Ի դեպ, պետական շինարարությունն ընդհանրապես կդադարեցվի՞։

– Ոչ, այն կլինի, բայց միայն նրանց համար, ովքեր պատճառաբանված եւ օբյեկտիվ ցուցանիշներով աղքատների կատեգորիայի մեջ կմտնեն։ Եւ վերջապես, մեր տարբերակով բնակարանների առուվաճառքի համար ստեղծվում են նորմալ պայմաններ։ Ցանկանո՞ւմ ես վաճառել սենյակներդ, խնդրեմ։ Բայց՝ գնի 30 տոկոսի գանձումով եւ պետության կողմից այն գնելու առաջնահերթ իրավունքով։

– Նորի՞ց մոնոպոլիա։ Էլ չեմ ասում «հրեշային» հարկի մասին։

– Իսկ դուք ի՞նչ էիք ուզում։ Բնակֆոնդը մեր սեփականությունն է։ Մենք անվճար բնակարան ենք տվել, դու այն վաճառում ես։ Այդ դեպքում ո՞վ, եթե ոչ մենք, առաջինը գնելու իրավունք ունենք։ Եւ բացի այդ, ինչո՞ւ եկամուտ չունենանք նրանից, ինչը մեզ է պատկանում։ Իսկ «հրեշային» հարկը կլինի այն իրական գումարը, որը կգնա գանձարան եւ վերավաճառողի գրպանը մտնելու փոխարեն կծախսվի քաղաքի բարեկարգման համար։ Չէ՞ որ գներ ոչ ոք չի սահմանում։ Որքանով ուզում ես, այդքանով էլ վաճառիր, բայց՝ հարկը տուր։ Վա՞տ է սա, թե լավ։

– Լավը լավ է, բայց միեւնույն է, լավ բան քիչ կա։

– Համաձայն եմ։ Համաձայն եմ նաեւ, որ մեր տարբերակն էլ ցավոտ է։ Բայց ի՞նչն է այժմ անցավ։ Ուզենք թե չուզենք՝ սա է իրականությունը։

Ի. Մ.

Հարուստ եւ աղքատ Ճապոնիան

Ճապոնիայի արդյունաբերության մեջ կուտակված հավելյալ արտադրանքը լուրջ խնդիրներ է ստեղծում երկրում։ Ամերիկացիներն առաջարկում են հարկերը նվազեցնելու միջոցով ժողովրդին հնարավորություն տալ ավելի շատ արտասահմանյան ապրանքներ գնել, մինչդեռ կառավարությունը համառորեն չի դիմում այդ քայլին, բացատրելով, որ, միեւնույն է, ճապոնացին այդ դեպքում ավելի շատ է խնայելու։

Ներկայումս ճապոնացիները շատ ավելի մեծ հարկեր են վճարում, քան նախկինում։ Տոկիոյում մի տնտեսագետ հաշվել է, որ 1989թ. ապրիլից ի վեր (երբ հարկային բարեփոխումները ուժի մեջ մտան) ճապոնացիների վճարած եկամտահարկերը միջին հաշվով ավելացել են տարեկան 14,5 տոկոսով։ Եկամուտներն ավելացել են ընդամենը 7,7 տոկոսով, իսկ սոցիալական ապահովության ներդրումները կազմել են տարեկան մոտ 11,7 տոկոս։

Ճիշտ է, բարեփոխումներն առավելագույն եկամտահարկի չափը նվազեցրին 60-ից 50 տոկոսի, միեւնույն ժամանակ 12-ից 5-ի իջեցնելով նաեւ հարկատեսակների քանակը, սակայն նրանք ժողովրդի վզին փաթաթեցին 3 տոկոսի չափով մի նոր, այսպես կոչված «սպառողական» հարկ, որը գանձվում է ամեն մի գնված ապրանքի դիմաց։

Հետեւանքը եղավ այն, որ աշխատավորների վիճակը գնալով վատացավ, եւ ճապոնացիներն սկսեցին ավելի քիչ ապրանք գնել։ 1980-ից ի վեր տնտեսությունը խիստ արգելակում է ապրում։ Հունիսի 12-ին Ճապոնիայի բանկն արձանագրեց աճեսրի ամենասուր անկումը վերջին 15 տարիների ընթացքում։ Կքած բարձր հարկերի «ծանրության» տակ՝ սպառողները ոչնչով ի վիճակի չեն օգնելու տնտեսությանը՝ ճգնաժամային իրավիճակից դուրս գալու համար։ Իրոք, ներկայիս ճապոնացիներն ավելի շատ են խնայում, քան ծախսում, բայց այդ կուտակումների մի մասը գնում է փակելու նախկինում արված գերծախսերը։ Ճապոնիայում վարկային քարտերի համակարգն ըսկսվեց կիրառվել 1980-ական թվականներին։ 1985-ից մինչեւ 1990 թվականը տոկոսների հավելումով սպառողների պարտքերը յուրաքանչյուր ընտանիքի համար միջին հաշվով համարյա կրկնապատկվեցին։ Իսկ 1990 եւ 1992 թվականների պարտքերի մարման տոկոսները հասան մինչեւ 14,5-ի։ Մոտ 40 հազար աշխատավորներ այժմ կանգնած են սնանկացման եզրին։ 1984 թ. այդ թիվը կազմում էր 24 հազար։

Հարկերի ավելացումով, պարտքերի մեծացումով եւ մանավանդ բաժնետոմսերի եւ հողի գների արժեզրկմամբ բոլորովին էլ զարմանալի չէ, որ սպառումը ավելի մեծ անկում է ապրում վերջին մեկ եւ կես տարվա ընթացքում, քան տնտեսագետներն ու կառավարությունն ակնկալում էին։ Հակառակ այս բոլորին, իշխող լիբերալ-դեմոկրատական կուսակցությունն այնքան էլ շատ բան չի կարող անել՝ թեթեւացնելու աշխատավորների հոգսերն ու բարելավելու նրանց վիճակը։ Այն մտածում է հարկերի նվազում «պարգեւել» առաջին հերթին խոշոր ընկերություններին։ Սա էլ ընդդիմադիր կուսակցություններին առիթ է տալիս ուժեղացնելու կառավարության դեմ պայքարը։

Economist, 26 հունիսի 1992

Միջազգային մենեջերն իր խոսքը հարգեց

Փարիզից ստացված տեղեկությունների համաձայն, միջազգային բեմահամերգային բնագավառի հանրաճանաչ դեմքերից հայազգի մենեջեր Ռոբերտ Սեբրոն Հայաստանի եստրադային արվեստագետներին ներկայացնելու նպատակով «Օլիմպիա» համերգադահլիճի գլխավոր տնօրեն պրն. Սախս Բոռիսի հետ երկար բանակցություններից հետո նրան հաջողվել է այդ նշանավոր սրահը հայ արվեստագետների համար վարձել 1993 թ. ապրիլի 30-ին, մայիսի 1-ին եւ 2-ին։

Հիշեցնենք, որ show bis-ի հայ ծագումով այս դեմքն այս տարվա ապրիլ ամսին Հայաստան էր հրավիրվել ՀՀ մշակույթի նախարարության կողմից, տեղում խոսումներից հայ երաժիշտներ ընտրելու նպատակով։

Հայաստանի հեռուստատեսության եւ ռադիոհաղորդումների խմբագիր Սիկ Մերի Զարյանը երկու շաբաթ Ռոբերտ Սեբրոյի հետ աշխատելով, ընտրել է մի խումբ, որը եւրոպայի երեք երկրներում Ֆրանսիա, Շվեյցարիա եւ Բելգիա, 11-12 համերգ պիտի տա։

Ռոբերտ Սեբրոն, որը գլխավոր հեղինակն է լինելու բոլոր այս ծրագրերի, նպատակ ունի հին ու նոր հայ եստրադային աստղերից բաղկացած Armenian show-ի մի ծրագիր ներկայացնել։ Մեր հայրենակիցը ՀՀ մշակույթի նախարարության պաշտոնական ներկայացուցիչն է եւրոպայում։

Ռ.Հ.Ա.

digitised by A.R.A.R.@

«ԻՐԱՆԸ ԴԱՌՆՈՒՄ Է ՀԶՈՐ ԳԵՐՏԵՐՈՒԹՅՈՒՆ»

Արեւմուտքն անհանգստացած է Իրանի պաշտպանական ձեռնարկումներով, այն ներկայացնելով որպես երկրի ռազմականացում

Վերջին ժամանակներս Արեւմտյան մամուլը հաճախակի է անդրադառնում Իրանի սպառազինության հարցին եւ մտահոգություն հայտնում այդ առթիվ: Սակայն, եթե սթափ դատելու լինենք, հաշվի առնելով Իրանի բազում պնդումները այն մասին, որ զենքը գնվում է զուտ պաշտպանության նպատակով, դա բնական երեւույթ է: Իրանը ռազմամթերքի մեծ կորուստ ունեցավ երկարամյա պատերազմի ընթացքում եւ այժմ պարտավոր է մտածել իր պաշտպանության մասին: Հասկանալի է, որ Թուրքիայի պանթուրքիստական եւ պանթուրանիստական ծավալապաշտական ծրագրերը գործողության մեջ են դրված եւ սպառնում են Իրանի տարածքային ամբողջականությանը: Ինչ խոսք, Արեւմուտքն այդ մտահոգությունների համար նաեւ «ծանրակշիռ» պատճառներ է ներկայացնում: Ինչպես օրինակ, ֆրանսիական «Քոտիդիեն դը Պարի» օրաթերթը «Իսլամական հանրապետության վիթխարի զինանոցը նրա երազանքը կյանքի կոչելու միջոցն է» խորագրով ծավալուն հոդվածում նշել է. «Ըստ մի շարք հավաստի աղբյուրների, 1991 թ. դեկտեմբերին Իրանը կարողացել է նախկին խորհրդային մուսուլմանական տարբեր հանրապետություններից ձեռք բերել ատոմային երեք մարտագլխիկների մասեր: Իրանի ձեռնահասությունը այդօրինակ սպառազինության արագացնում է նրա քաղաքական, ռազմավարական ծրագրերի իրագործումը, որոնք կազմված են շատ վաղուց եւ ավելի քան հասունանում են դրանց իրականացման վարկածը»:

Հեղափոխությունից 13 տարի անց Իրանի կառավարող շրջանակներն այն կարծիքին են, թե եկել է այն բաղձալի պահը, երբ կարելի է կյանքի կոչել իրենց վաղեմի երազանքը եւ ստեղծել իսլամական երկրների ճամբար, որտեղ ղեկավար դերում հանդես է գալու Իրանը եւ ոչ թե արաբական երկրները: Իրանի կրոնական ղեկավարները անխուսափելի են համարում Ամերիկայի հետ ռազմական բախումը մոտ ապագայում: Նրանց կարծիքով, Իրանը կհաղթի միայն իսլամական ճամբարի շրջանակներում, որի կազմի մեջ են մտնելու Իրանը, Աֆղանստանը, Պակիստանը, Ղազախստանը, Թուրքմենստանը, Ղրղզստանը, Ուզբեկստանը, Տաջիկստանը, Ադրբեջանը եւ վերջապես Թուրքիան: Իսկ նման ճամբարի ստեղծման դեպքում Իրան-Սիրիա առանցքով կարելի է ճամբար ներգրավել նաեւ արաբական երկրները, հասկապես ծոցի երկրները աստիճանաբար կենթարկվեն Իրանի ազդեցությանը: Իրանի կառավարող շրջանակները գտնում են, որ այդ առանցքի ուժեղացմամբ Իրանը եւ Սիրիան կարող են ազատագրել Երուսաղեմը եւ այլ սրբավայրեր Սաուդյան Արաբիայում:

Այնուհետեւ հոդվածի հեղինակ Ռոնալդ Ժաքարը, վկայակոչելով հավաստի աղբյուրները, մանրամասն տեղեկություններ է հաղորդում Իրանի կողմից գնված եւ գնվելիք սպառազինությունների վերաբերյալ: Այսպես օրինակ, Իրանի կառավարությունը բանակի շտաբի պատասխանատուներից մեկին՝ դոկտ. Մեհդի Չամրանին (ավարտել է Կալիֆորնիայի Բերկլի համալսարանի միջուկային ֆիզիկայի բաժինը) հանձնարարել է ատոմային զենքի գնման հարցը: Մի շարք բանակցություններից հետո 1991 թ. հոկտեմբերին ատոմային գործարքը հաջողությամբ պսակվեց: եւ Իրանը ձեռք բերեց երեք ատոմային մարտագլխիկներ, որոնք գնահատվեցին 130-200 միլիոն դոլլար:

Մուսուլմանական հանրապետությունից գնված ատոմային զենքերի մասերը մոնտաժելու նպատակով Իրանը «Կուրչատովի» եւ Սեմիպալատինսկի ատոմային գիտահետազոտական կենտրոններից հրավիրել է 80 մասնագետներ՝ 30 հազար դոլլար եւ 200 տեխնոլոգներ՝ 5000 դոլլար ամսական աշխատավարձով: Հոդվածում խոսվում է նաեւ Չինաստանից եւ Հյուսիսային Կորեայից գնված զենքերի, ինչպես նաեւ նրանց համագործակցությամբ Իրանում («Scut B») իրանական բալիստիկ հրթիռների արտադրությունը կազմակերպելու, Կուբայից գնված ատոմային ռումբ կրող տարբեր տիպի «Միգ» կործանիչների, Տաջիկստանից գնված հարստացված ուրանի եւ այլնի մասին:

Ավելացնենք նաեւ, որ Իրանի կողմից ատոմային զենքին տիրանալու մասին տեղեկատվության ի պատասխան Իսրայելի պաշտպանության նախարարը հայտարարեց, որ Իսրայելը իր բոլոր հնարավորությունները կօգտագործի միջուկային զենքի մուտքը շրջան կանխելու համար, չբացառելով անգամ ռազմական միջամտությունը:

Այս թեմային վերաբերվող հոդվածները բազմաթիվ են եւ նրանցում կարելի է հանդիպել տարբեր մեկնաբանությունների: Սակայն, դրանց մեջ չկա մի հոդված, ուր թեկուզ թեթեւակի ակնարկվի այն մասին, թե Իրանն ունի ՆԱՏՕ-ի ժամանակակից զենքերով մինչեւ ատամները սպառազինված Թուրքիայի նման մի հարեւան, որն էլ արդեն ձեռնամուխ է եղել ռազմաարդյունաբերական համալիրի ստեղծմանը: Իհարկե, այս պայմաններում պաշտպանության ամրապնդումը Իրանի կողմից միանգամայն տրամաբանական է:

Ստորեւ ձեր ուշադրությանն ենք ներկայացնում այդ թեմայով «Իրանը դառնում է հզոր գերտերություն» խորագրով հոդվածը լոնդոնյան «Գարդիան» օրաթերթից:

ԷՄՄԱ ԲԵԳԻՋԱՆՅԱՆ

Երբ թեհրանյան «Իսթիկլյալ» պանդոկում աշխուժություն եւ իրարանցում է տիրում, դա նշանակում է, որ զենքի համաշխարհային առեւտրականների համար լավ ժամանակներ են եկել: Ահա մի քանի ամիս է, որ «մահվան առեւտրականները» պանդոկից դեպի նախարարություններ են վազվզում, մասնակցելով գործարքների ամենախոշորն այն ժամանակներից, երբ շահը 70-ական թվականներին Իրանը գերտերություն դարձնել էր ցանկանում:

Թեհրանի կողմից Mig-29 կործանիչ-ռմբակոծիչների, T-72 հրասայլերի եւ սուզանավերի գնումը Վաշինգտոնում առաջացնում է այնպիսի տագնապ, որ նախագահ Ջորջ Բուշը մտադիր է յոթ առաջավոր արդյունաբերական երկրների ջանքերն ուղղել այդ առեւտրի նկատմամբ հսկողության միջոցների ընդունմանը: Նախ եւ առաջ նա ցանկանում է հասնել այն բանին, որ տարբեր երկրներին ցուցաբերվող ֆինանսական օգնությունը չօգտագործվի սպառազինության գնման համար:

Անհանգստացած են նաեւ անգլիացիները: Արտգործնախարար Դուգլաս Հերդը կարգադրել է հետազոտություն նախապատրաստել սպառազինությունների գնման վերաբերյալ, համարելով այն Արեւմուտքին սպառնացող լուրջ վտանգ: Արտգործնախարարությունում զգուշանում են, թե վերածնվող Իրանը կշարունակի իր տարածքային ոտնձգությունները Պարսից ծոցի շրջանում, որտեղ նա աչք ունի Բահրեյնի եւ այլ կղզիների վրա: Պարսից ծոցի արաբական պետությունները, այդ թվում նաեւ Սաուդյան Արաբիան, որն ինքը գործարք է կնքել 14 միլիարդ դոլլարի սպառազինություններ գնելու համար, բավականին անհանգստացած են: Ամերիկացիները գտնում են, թե սպառազինությունների գնման նկատմամբ հսկողությունը կարելի է պարտադրել Իրանի կողմից ստացված վարկերը եւ զենք ձեռք բերելու համար օգնությունն օգտագործելու արգելքով: Իրաքը, օրինակ, 80-ական թվականներին սննդամթերքի գնման համար հատկացված 5 միլիոն դոլլարը ծախսեց զենք գնելու վրա: *«Մենք պետք է Իրանից ստանանք այն, ինչ չկարողացանք ստանալ Իրաքից»*, հայտարարեց ամերիկյան մի պաշտոնյա:

Թեհրանի կողմից զենքի գնման գործարքների հետեւում պարզորոշ երեւում է Իրանը շրջանում ուժեղ պետություն դարձնելու ձգտումը, եւ այն դեպքում, երբ Սադդամ Հուսեյնի ռազմական հզորությունը քայքայված է Ծոցի պատերազմի հետեւանքով: ԿՀՎ-ի տնօրեն Ռոբերտ Գեյթսը պնդում է, թե Իրանը 1991 թվականին զենքի վրա ծախսել է մոտ 2 միլիարդ դոլլար, իսկ այս տարի կծախսի ավելի շատ:

Մինչեւ 1979 թվականի հեղափոխությունը շահը Իրանը դարձրեց ռազմական հզոր տերություն: Երկարատեւ եւ ավերիչ իրան-իրաքյան պատերազմից հետո Իրանի նոր վարչակազմը չի թաքցնում իր մտադրությունը երկրի ռազմական հզորության վերականգնման վերաբերյալ: Եւ դա չնայած Արեւմուտքի կողմից հայտարարված էմբարգոյին:

«Իհարկե, մենք զենք գնում ենք, հայտարարեց արտգործնախարար Վելայաթին, *բայց միայն պաշտպանության համար»*:

Անցյալ տարի Մոսկվան Թեհրան ծախեց մեկ միլիարդ դոլլարի զենք: 1992 թվականին Իրանը Ռուսաստանից կգնի եւս մեկ միլիարդ դոլլարի ռազմական հանդերձանք: Իրանը Մոսկվային պատվիրել է երեք դիզելային սուզանավ: ԱՄՆ-ի ռազմածովային հետախուզության ղեկավար ծովակալ Թեդ Շեֆերի խոսքերով, Իրանը մտադիր է ձեռք բերել փոքր սուզանավեր Օրմուզյան նեղուցի վրա հսկողություն սահմանելու նպատակով, որտեղով դեպի Պարսից ծոց են անցնում բոլոր նավերը: Այժմ իրանյան նավաստիները Լատվիայում վերապատրաստվում են անցնում սուզանավերի վրա, իսկ 500 օդաչու՝ Ռուսաստանում:

Սակայն Ռուսաստանը զենքի միակ առաքողը չէ: Չինաստանը համաձայնել է Թեհրանին վաճառել պատերազմային նավերի մեկ նավատորմիղ, որը հագեցված է «Սիլք» հրթիռային սարքերով: Իրանյան զինված ուժերն ուժեղացված են 148 իրաքյան ռազմական ինքնաթիռներով, որոնք Պարսից ծոցի պատերազմի ժամանակ փախցրվել էին Իրան:

Իրանցիները փաստացնում են վերաբերվում աֆղանական մոջահեդներին, նրանց համոզելով իրենց վաճառել այն զենքը, որ առաքվել է ամերիկացիների կողմից, ինչպես նաեւ Մոսկվայի կողմից տապալվող վարչակազմից հափշտակված զենքը: Առաջին հերթին իրանցիները կցանկանային ձեռք բերել «Սթինգեր» եւ «Ակադ» հրթիռներ, ինչպես նաեւ «Mi-8» մարտական ուղղաթիռներ: Թեհրանը 500 միլիոն դոլլարի արժողությամբ զենք ձեռք բերեց Ղրղզստանից:

Նախագահ Հաշեմի Ռաֆսանջանիի կառավարությունը, ինչպես ենթադրում են, շարունակում է հետազոտությունները միջուկային զենքի բնագավառում: Վերջին մի քանի ամիսների ընթացքում Իրանի պաշտոնական անձինք բանակցություններ էին վարում Հնդկաստանի, Արգենտինայի, Պակիստանի, Գերմանիայի եւ Չինաստանի հետ՝ միջուկային տեխնոլոգիա ձեռք բերելու համար: Անցյալ տարի Կալիֆորնիայում երկու իրանցիներ մեղադրվել էին այդ տեխնոլոգիայի արտահանման փորձի մեջ, որը կարող է օգտագործվել միջուկային զենքի եւ կառավարվող հրթիռների համակարգի ստեղծման համար: Ամերիկյան հետախուզության ներկայացուցիչները հայտարարում են, թե Իրանի կողմից Հյուսիսային Կորեայում գնված միջին հեռահարության 150 հրթիռները կարող են հիմնականում ծառայել որպես տեղ հասցնող միջոց:

Արեւմուտքը ամենայն լրջությամբ է վերաբերվում Իրանի ռազմական շինարարությանը: Այդ մասին է վկայում վերջերս Վաշինգտոնում կայացած ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի մշտական հինգ անդամների հանդիպումը, որոնք Մերձավոր եւ Միջին Արեւելք են մատակարարում զենքի մինչեւ 99 տոկոսը, շրջանի երկրներին սպառազինությունների վաճառքի սահմանափակման հարցը քննելու համար: Սակայն հանդիպման հաջողությունը մեծ չէ: Չինացիները չեն ցանկանում որեւէ պայմանավորվածության գալ: Ռուսաստանի հետ միասին Չինաստանը մասնանշում է, որ ԱՄՆ-ը Իրաքի Քուվեյթ ներխուժման պահից հավանություն տվեց Մերձավոր եւ Միջին Արեւելքին զենք վաճառել 20 միլիարդ դոլլարի ընդհանուր արժողությամբ: Նախագահ Ջորջ Բուշը մտադիր է սատարել սպառազինություն արտադրող ամերիկյան արդյունաբերության մերձավորարեւելյան դաշնակիցների պահանջարկը բավարարելու համար: Այնպես որ, համաձայնության հասնելու հույսերն այնքան էլ մեծ չեն: Այժմ շատերն անհանգստանում են, թե Իրանը կվերականգնի իր ռազմական հզորությունը, ինչն Արեւմուտքի համար լի է վտանգավոր հետեւանքներով: ■

Ռուբլին մոտենում է փոխարկելիության

Մոսկվայի կողմից ընդունված վերջին որոշումները ռուբլին հետզհետե ավելի են մոտեցնում փոխարկելիության նպատակակետին եւ միջազգային շուկայի պահանջներին: Ռուսական կենտրոնական բանկն անցյալ շաբաթ հայտարարեց, թե ներքին փոխանցումների կուրսը որոշելու համար որպես հիմք է ընդունելու Մոսկվայի Ինտերբանկ դրամատան շաբաթը երկու անգամ տեղի ունեցող աճուրդի սակերը:

Այսպիսով, անցյալին է պատկանում այն բարդ համակարգը, երբ ԱՊՀ երկրներից արտածողներն ստիպված էին իրենց ունեցած տարադրամի 50 տոկոսը պարտադիր սակով կամ վնասով վաճառել պետությանը, ինչը մղում էր նրանց իրենց շահույթը անօրինական ձեւով պահել արտասահմանում, այդպիսով իրենց երկիրը զրկելով այնքան անհրաժեշտ տարադրամից:

ԱՊՀ հիմնարկ-ձեռնարկությունները, առեւտրական կազմակերպություններն ու անհատները այժմ կարող են տարադրամ վաճառել կամ գնել միասնական կուրսով: Ինչ վերաբերում է ռուբլին գնել կամ վաճառել ցանկացող արտասահմանյան ներդնողներին, դեռեւս նրանց չի թույլատրվելու դա, մինչեւ որ ռուբլին կայունանա Մոսկվայի կողմից «ընդունելի» մակարդակի վրա:

Հետեւաբար, արդեն կարելի է ասել, որ ռուբլին սկսել է համապատասխանեցվել ներքին շուկայի օրենքներին, իսկ ինչ վերաբերում է արտաքինին՝ ռուբլու փոխարկելիությունը կիրականանա ավելի ուշ: ■

Պտուղը ծառից հեռու չի ընկնում

Անցյալ հինգշաբթի օրը լուսաբացին կեղծարարությունների եւ կողոպուտների հետաքննության գրասենյակը ձերբակալեց Քեւին եւ Այան Մաքսուելներին՝ ավելի քան 140 միլիոն ֆունտ ստերլինգի արժողությամբ բաժնեթղթերի եւ դրամի հափշտակման մեղադրանքով: Քեւինը եւ Այանը միլիարդատեր Ռոբերտ Մաքսուելի որդիներն են, որը խեղդվել է ջրում, եւ ըստ ենթադրությունների՝ ինքնասպան եղել:

Դրամական գրավի դիմաց դատավորն ազատ արձակեց եղբայրներին մինչեւ դատավարությունը՝ առգրավելով նրանց անձնագրերը: Հաջորդ օրը «Ֆայնենշլ Թայմս» թերթը հրապարակեց Ռոբերտ Մաքսուելի կտակի բնագիրը: Կտակարարը հատկացումներ է կատարել «Իսրայելի պետության պաշտպանությանը» եւ Երուսաղեմի (ուր նա թաղված է) հրեական սինագոգին, որպեսզի «հավերժ» աղոթեն իր հոգու համար, ինչպես նաեւ հատկացումներ է կատարել իր ընտանիքի անդամներին:

Մաքսուելի մահից հետո բացահայտվեց նրա կատարած խարդախությունների ողջ ոլորտը: Նա հափշտակել է իր իսկ ընկերությունների պաշտոնյաների աշխատավարձերի ֆոնդերը եւ ուրիշների սեփականությունը հանդիսացող բաժնեթղթերն ու ֆոնդերը, ինչպես նաեւ Բրիտանիայում եւ նրա սահմաններից դուրս գտնվող դրամատներում երեւակայական ավանդների դիմաց վարկեր է ստացել:

Երկու որդիները հավաստիացնում են, թե իրենք անտեղյակ են եղել իրենց հոր գործարքներին: Սակայն հետաքննության գրասենյակը կարողացավ փաստել նրանց մասնակցությունը այդ ամենին թե իրենց հոր կենդանության օրոք եւ թե նրա մահից հետո: ■

Մկան թուքն էլ մի բան է

Աշխարհին «Թրինիթի» անվանումով հայտնի կղզիների վարչական ղեկավար Ջոզեֆ Կալաբրիզին հայտարարեց, թե ինքը որոշել է այս կղզիների անունից դիմում ներկայացնել գնդապետ Մուամմար Ալ-Քադաֆիին՝ Լիբիական Արաբական Ջամահիրիային միանալու պահանջով:

Կալաբրիզին ռադիոզրույցներից մեկում ասաց նաեւ, որ այդ դիմումը կարող է ծիծաղելի թվալ որոշ մարդկանց, սակայն ինքը հավաստիացնում է, որ իրենք միանգամայն լուրջ են այս հարցում: Կղզիների վարչական ղեկավարը հաստատեց նաեւ, որ այդ կղզիների միացումը Լիբիային կլինի *«ազատության միակ դուռը, որը կփրկի նրանց զրկանքներից եւ այն անտարբեր վերաբերմունքից, որ ծավալում են այժմ»*: Կալաբրիզին նշեց, որ այդ կղզիներում աշխատողների թիվը չի գերազանցում 500 հոգուց, եւ բոլոր բնակիչները տառապում են խմելու ջրի եւ անհրաժեշտ ընդհանուր ծառայությունների բացակայությունից: Երկու աշխարհամարտերի ընթացքում իտալական իշխանությունները, որ գաղթողական քաղաքականություն էին վարում Լիբիայում, հարյուրավոր լիբիացիներ են աքսորել այդ կղզիները:

Իտալական որոշ թերթեր խոստովանում են, որ այդ կղզիներ վաղուց ի վեր գաղթած բնակիչները արաբական ծագում ունեն: ■

Ով որքան է օգնում 3-րդ աշխարհին

«Նյուզուիք» շաբաթաթերթն իր վերջին հուլիսի 13-ի համարում հրատարակել է 1991 թ.-ին աշխարհի արդյունաբերական մեծ պետությունների կողմից զարգացող երկրներին տրված օգնությունների պատկերը, որ, այնուամենայնիվ, հակառակ համաշխարհային տնտեսական դժվարություններին, տպավորիչ է: Գլխավոր 10 երկրներն են

Երկիր	միլիարդներով
Մ. Նահանգներ*	$11.50
Ճապոնիա	$10.95
Ֆրանսիա**	$9.54
Գերմանիա	$6.77
Մեծ Բրիտանիա	$3.25
Իտալիա	$2.87
Կանադա	$2.58
Հոլանդիա	$2.52
Շվեդիա	$2.13
Դանիա	$1.20

** Ներառյալ զինվորական պարտքի ներումը:*

*** Ներառյալ անդրծովյան իր հողամասերին տրված օգնությունը:* ■

digitised by A.R.A.R.@

Մոլորակի հոգսերը

Հյուսիս-հարավ. անդունդը խորանում է

Երեսուն տարում (1960–1990 թթ.) աշխարհի հարուստ եւ աղքատ երկրների տարբերությունները թվային առումով կրկնապատկվել են

Աշխարհի աղքատ երկրների զարգացմանը հարուստ երկրների հատկացրած օգնությունը ակնհայտորեն անբավարար է: Անհրաժեշտ են միջազգային շուկաների եւ առեւտրի խոր բարեփոխումներ: 1960-ական թվականներին քարտեզի վրա հայտնըված երրորդ աշխարհի երկրները մեծ մասամբ նախկին գաղութներ են: Ներկայումս քաղաքագետները նախընտրում են դրանք անվանել *հարավ* հավաքական անունով, նկատի ունենալով աղքատությունը եւ հակադրելով *հյուսիսին* (հարուստ երկրներին): Դրանց երբեմն անվանում են նաեւ թերզարգացած երկրներ կամ նոր զարգացող երկրներ: Այս երկրներն իրենց ներքին միատարր չեն. կան առավել հետամնացները, որոնք իրոք շատ աղքատ են (Մոզամբիկ, Եթովպիա, Կամբոջա եւ այլն), բայց կան նաեւ նոր արդյունաբերականացված երկրներ, որոնցից են համեմատաբար բարվոք վիճակում գտնվող «փոքր վիշապները» (Թայվան, Սինգապուր, Հարավային Կորեա, Հոնկոնգ):

Զարգացումը, որն սկզբնապես համարվում էր տնտեսական աճի հոմանիշը, այժմ ստացել է մարդկանց կենսակերպի զարգացման իմաստ եւ ներառում է գիտությունը, առողջապահությունն ու ժողովրդավարությունը, որոնց վիճակը որոշվում է ՄԱԿ-ի սահմանած ցուցանիշներով: 1987 թ. Նորվեգիայի վարչապետ Գրո Հառլեմ Բրունդտլանդը ավելացրեց նաեւ տանելի շրջակա միջավայրի ցուցանիշը, որի սահմանումը հոյակապ է. *«Համապատասխան լինել ներկա սերնդի պահանջմունքներին, չսահմանափակելով գալիք սերունդների պահանջմունքների բավարարման կարողությունը»:*

Ամեն տարի հրատարակվող *«ՄԱԿ-ի զարգացման ծրագրի»* 1992 թ. զեկուցագրի համաձայն, հարուստ եւ աղքատ երկրներին բաժանող անդունդը 1960-1990 թթ. խորացել է բոլոր բնագավառներում, բացի կյանքի միջին տեւողության եւ մանկական մահացության տարբերությունից, որոնք 1960 եւ 1990 թթ. կազմել են համապատասխանաբար 22 տարի 10 ամիս եւ 11 տարի 8 ամիս եւ (1000 նորածնի հաշվով) 187 եւ 94: Մյուս ոլորտներում խզումը մեծացել է: Օրինակ, երբ 1980 թ. հարուստ եւ աղքատ երկրներում հետազոտություններին ու զարգացմանը հատկացված գումարների տարբերությունը կազմել էր 183 միլիարդ դոլար, ապա 1990 թ. այն կազմեց 416 միլիարդ: Ըստ «L'Express» հանդեսի (25 հունիս, 1992) տվյալների, բնակչության մեկ շնչին ընկնող ազգային համախառն արտադրանքի հաշվով 1990 թ. ամենաաղքատ երկրները եղել են Մոզամբիկը (80 դոլար), Եթովպիան (120), Կամբոջան, Տանզանիան (130), Սոմալին (170), Բանգլադեշը, Լաոսը, Մալավին (180) եւ այլն, իսկ ամենահարուստ երկիրը Ճապոնիան (23.810 դոլար): ՄԱԿ-ը եւ Ռիո Դե Ժանեյրոյի խորհրդաժողովը ամենահարուստ երկրներին հանձնարարել են իրենց ազգային համախառն արտադրանքի 0,7 տոկոսի չափով օգնություն հատկացնել ամենաաղքատ երկրների զարգացմանը: Բայց իրականում օգնության չափերը տատանվում են 1,17-ից (Նորվեգիա) մինչեւ 0,19 (ԱՄՆ) տոկոսի սահմաններում: Դա երեւում է վերեւի աղյուսակից:

Ինչ են տալիս հարուստները (1990 թ.)

	Մեկ շնչին ընկնող ազգային համախառն արտադրանքը (դոլար)	Զարգացմանը հատկացվող հանրային օգնությունը տոկոսներով
Նորվեգիա	22290	1.17 %
Դանիա	20450	0.93 %
Հոլանդիա	15920	0.93 %
Շվեդիա	21570	0.90 %
Ֆինլանդիա	22120	0.64 %
Ֆրանսիա	17820	0.52 %
Գերմանիա	20440	0.42 %
Ճապոնիա	23810	0.31 %
Անգլիա	14610	0.27 %
ԱՄՆ	20910	0.19 %

ՄԱԿ-ի եւ Ռիոյի կոնֆ. կողմից երաշխ. տոկոսներ (0,7)

ԱՄԵՆԱԱՂՔԱՏ ԵՐԿՐՆԵՐԸ 1 շնչին ընկնող ԱՀԱՆ դոլարներով	
ՄՈԶԱՄԲԻԿ	80
ԵԹՈՎՊԻԱ	120
ԿԱՄԲՈՋԱ	130
ՏԱՆԶԱՆԻԱ	130
ՍՈՄԱԼԻ	170
ԲԱՆԳԼԱԴԵՇ	180
ԼԱՈՍ	180
ՄԱԼԱՎԻ	180

Ինչպես տեսնում ենք, ամենահարուստ երկիրը միշտ չէ, որ ամենամեծ օգնությունն է ցույց տալիս: Մինչեւ 1982 թվականը աղքատ երկրները միջազգային խոշոր փոխառություններ են ստացել, միայն 1980–82 թթ. 49 միլիարդ դոլար, բայց ներկայումս պարտքերի եւ տոկոսների վճարման շնորհիվ հակառակ ուղղությամբ հոսում է տարեկան ավելի քան 50 միլիարդ դոլար: 1990 թ. աշխարհի ամենաաղքատ բնակչության 79 տոկոսը ապրում էր 10 երկրներում եւ ստացավ ամբողջ հանրային օգնության (54 միլիարդ դոլար) 27 տոկոսը: Օգնության գերակշիռ մասը հատկացվում էր երկկողմ համաձայնագրերով, որոնք հարուստ երկրներին թույլ են տալիս այդ օգնությունը ծառայեցնել իրենց քաղաքական կամ առեւտրային շահերին, օրինակ, աջակցել զգալի ռազմական ծախսեր կատարող երկրներին:

Իրական սպառման բնագավառում հյուսիսը, որտեղ ապրում է աշխարհի բնակչության մեկ քառորդը, օգտագործում է մոլորակի վրա արտադրվող ուժանյութի 70, մետաղների 75, բնափայտի 85 եւ սննդամթերքի 60 տոկոսը: Բացի դրանից, առավել հետամնաց երկրները անհավասար պայմաններում են գտնվում նաեւ համաշխարհային շուկայում: Նշենք դրանցից մի քանիսը.

– փաստորեն բարձրացված տոկոսաչափեր (վնասավճարներ, դրամանիշի տարբերություններ), որոնք էլ ավելի են մեծացնում պարտքերի բեռը,

– հումքի գների նվազում. 1980–1991 թթ. 33 հումքատեսակների (սուրճ, կակաո, կապար եւ այլն) գների ինդեքսը 105-ից իջել է 57-ի,

– համաշխարհային շուկայում առեւտրի եւ սակագների գլխավոր համաձայնագրի սկզբունքները չեն կիրառվում, եւ արդյունաբերական 24 երկրներից 20-ը ավելի խիստ ներհովանավորիչ քաղաքականություն են վարում, քան տասնից տարի առաջ,

– ոչ որակյալ աշխատուժի շրջապտույտի հարաճուն սահմանափակումներ, ուղեղների արտահոսք,

– տեխնոլոգիաների ձեռքբերման դժվարություններ:

Այս ամենի հետեւանքով աղքատ երկրները 1990 թ. ստացած 54 միլիարդ դոլարի օգնության դիմաց 500 միլիարդ դոլարի վնասներ կամ բացեր ունեն: Այնպես որ, հարուստ երկրների օգնությունը լիակատար հիմունքով կարելի է չակերտավոր համարել:

ՊԵՏՐՈՍ ՔԵՇԻՇՅԱՆ

«Մարտիրոս Սարյան» ընկերակցությունը հրավիրում է

Օրերս Նկարչի տան երկու ցուցասրահները միաժամանակ տրամադրվեցին «Մարտիրոս Սարյան» ընկերակցությանը իր անդամների աշխատանքները ցուցադրելու համար:

Ստեղծագործական այս միությունը կազմավորվել է 1990-ի հոկտեմբերին եւ այժմ իր շարքերում ունի մոտ 200 նկարիչներ: Վերջիններս հիմնականում համախոհներ են. միավորվել են իրենց ստեղծագործական սկզբունքների նմանությամբ եւ գեղագիտական հայացքների ընդհանրությամբ: Սա այդ միության արդեն երրորդ խմբակային ցուցահանդեսն է:

Մասնակիցների հիմնական ձգտումն է պատկերել ոչ այնքան մեզ շրջապատող իրականության երեւույթները, որքան արտահայտել իրենց ներքին զգացողությունը, «հոգու վիճակները»: Ինքնարտահայտման այս կերպը երեւում է եւ Վարդան Գաբրիելյանի ու Հրանտ Միրզոյանի յուղաներկ աշխատանքներում, եւ Էդուարդ Շահինյանի գրաֆիկական թերթերում:

Մասնակիցների շարքում, անշուշտ, առանձնանում են եղբայրներ Կայծակ եւ Փայլակ Վանիկյանները: Նրանց ներկայացրած աշխատանքները հիմնականում սուրբ գրքի գեղանկարչական «ընթերցումներ» են՝ արված պրոֆեսիոնալ բարձր մակարդակով: Խաչից իջեցման հանրահայտ թեման, օրինակ, մեզ հիմնականում ծանոթ է վերածննդի արեւմտաեվրոպացի վարպետների մեկնաբանություններով, բայց ահա, գոնե ինձ համար, առաջին անգամ Կայծակ Վանիկյանի նույնանման նկարում այս թեման տեսնում ենք արեւմտյան եւ արեւելյան մոտիվների համադրությամբ: Իսկ Փայլակ Վանիկյանի աշխատանքներում («Հակասականություններ» շարքից) եւ Հիսուսի խաչելության խորհուրդը, եւ աստվածաշնչյան մյուս սյուժեները արտացոլված են սրբապատկերային ոճավորմամբ, բավական ինքնատիպ լուծումներով:

Փ. Վանիկյան. «Խաչելություն»

Հետաքրքիր գործեր է ներկայացրել Լեւոն Հայկազունին: Նրա *«Մմառ»*, *«Բյուրական»* բնանկարները, *«Քույրեր»* դիմանկարը երազային տրամադրություն են առաջացնում դիտողի մոտ, տանում անուրջների աշխարհը:

Արվածի նորարարական շունչը առկա է երկու Գրիգորների՝ Գյուլբեգյանի (Օֆֆենբախ) եւ Միխայելյանի (Քիլի) էքսպրեսիոնիստական աշխատանքներում: Դրանք, այսպես կոչված, «շարժումային նկարչության» սկզբունքներով արված ստեղծագործություններ են: Ինչպես կատակով ասում է Օֆֆենբախ-Գյուլբեգյանը, *«իմ ստեղծագործությունն ուղղված է թռչող ափսեների վարորդներին»:*

Միակ կին մասնակից Էլմիրա Տեր-Ղազարյանն իր էության նրբականությունն է հաղորդել թե ողջ ցուցահանդեսին, թե իր ներկայացրած գողտրիկ նկարներին՝ *«Սեր»*, *«Օրհնվածը»* եւ այլն:

Հնարավոր չէ, իհարկե, մեկ առ մեկ թվարկել ցուցահանդեսի մասնակից բոլոր 13 նկարիչներին կամ հիշատակել նրանց աշխատանքները (մանավանդ որ շատերը վերնագիր իսկ չունեն): Պարզապես, եթե հետաքրքրեց ասվածը, պետք է գնալ ու անձամբ տեսնել երիտասարդ նկարիչների գունային այն ծեւաստեղծումները, որոնք հաճախ անվերջ են պտտվում իրենց մեջ, երբեմն էլ ոչ: Այսպիսի նկարչությունը կարող ես ընդունել, կարող ես դրան սառը վերաբերվել, բայց անտեսել այն, որպես գեղարվեստական իրողություն, չես կարող:

ԼԵՎՈՆ ԼԱՃԻԿՅԱՆ

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Բարսելոնի օլիմպիադա

Ինչո՞ւ բռնցքամարտիկները դուրս մնացին

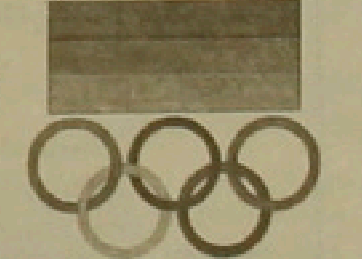

Մոսկվայում տեղի ունեցած խորհրդակցության ընթացքում, որին մասնակցեցին նախկին ԽՍՀՄ հանրապետությունների բոլոր օլիմպիական կոմիտեների նախագահները, որոշվեց ԱՊՀ օլիմպիական հավաքականի վերջնական կազմը: Բարսելոն են մեկնելու 487 մարզիկ-մարզուհիներ, որոնցից ընդամենը 5-ն են մեր հանրապետության ներկայացուցիչները: Դրանք են ծանրորդ Իսրայել Միլիտոսյանը, հունա-հռոմեական ոճի ըմբիշներ Մնացական Իսկանդարյանը, Ա[illegible]ն Տեր-Մկրտչյանը, հրաձիգ Հրաչյա Պետիկյանը եւ մականորդ Սոս Հայրապետյանը:

Թեկնածուների թիվն ինչպես միշտ մեծ էր, սակայն եթե ընդունենք, որ մեր անվանի մարզիկներից Իսրայել Հակոբկոխյանը, Ռոբերտ Էմմիյանը եւ Յուրի Սարգսյանն անհրաժեշտ մարզավիճակում չէին, ապա առնվազն տարօրինակ է լավ մարզավիճակում գտնվող Նշան Մունչյանի եւ Մխակ Ղազարյանի բացակայությունը ԱՊՀ օլիմպիական հավաքականում: Ինչ-ինչ պատճառներով նրանց զրկեցին Բարսելոնի ուղեգրից:

Ահա թե այդ առթիվ ինչ ասաց հանրապետական սպորտկոմիտեի վարչության բռնցքամարտի պատասխանատու **Կառլոս Ջաներյանը**.

– Դա առնվազն անարդարություն է, ոչ օբյեկտիվ, կողմնակալ մոտեցում:

Նշանը եւ Մխակն իրենց գերազանց դրսեւորեցին Իվանովոյում տեղի ունեցած ԱՊՀ-ի գավաթի վերջին խաղարկությունում, որը նաեւ ընտրական նշանակություն ուներ: Փորձամարզման ժամանակ էլ Մունչյանը բոլոր առումներով գերազանցեց ղազախստանցի Զումադիլովին, սակայն ԱՊՀ հավաքականի ավագ մարզիչ Նիկոլայ Կոլոզեւը նրա առջեւ կարմիր լույս վառեց, պատճառաբանելով, թե Մունչյանը չի մասնակցել ԱՊՀ առաջնությանը:

Նույնը կարելի է ասել նաեւ Մխակ Ղազարյանի մասին, որը եւ «Բարի կամք»-ի խաղերի հաղթող է, եւ ԱՊՀ չեմպիոն, եւ [illegible] մրցամարտում զորացանցեց իր ավանդական մրցակցին Արթուր Գրիգորյանին, սակայն նախապատվությունը տրվեց տաշքենդցի մեր հայրենակցին:

Վերջին օլիմպիադաներում առաջին անգամ հայկական բռնցքամարտն իր ներկայացուցիչը չի ունենա համաշխարհային մարզական այդ խոշոր փառատոնում:

Բարսելոն է հրավիրված (առանձին) Հայաստանի օլիմպիական պատվիրակությունը, որը գլխավորելու է ՀՀ ազգային օլիմպիական կոմիտեի նախագահ Ռուբեն Հակոբյանը: ■

ՀՀ բարձրագույն խումբ

«Սյունիք»-ը սանձահարող

Կապանի «Սյունիք»-ը միեւնույն 4:1 խոշոր հաշվով իրար ետեւից հաղթեց Հայաստանի Հանրապետության առաջին առաջնության չեմպիոնի կոչման հավակնորդներին՝ երեւանի «Արարատ»-ին եւ Կոտայքի շրջանի «Բանանց» թիմին: Ի դեպ, դա վերջինիս առաջին պարտությունն է առաջնությունում:

«Սյունիք»-ն, պահպանելով եզրափակիչի ուղեգիրը, նաեւ շատ կարեւոր «ոսկե» 4 միավոր վաստակեց:

Հայաստանի անցյալ տարվա չեմպիոնի արժեթղթերը ոչ միայն բարձրացան, այլեւ, ինչպես ասում են, «կրակի վրա յուղ լցվեց»: Հատկապես ուժեղ է այս թիմի հարձակման գիծը, որի երկու խաղացողները՝ Վարդան Ղազարյանն ու Էդուարդ Վերանյանը գլխավոր ռմբարկուների թվում են:

Արդեն պարզորոշ երեւում է, որ 12 թիմերի մասնակցությամբ գլխավոր եզրափակիչ մրցաշարն անցնելու է արտակարգ լարված եւ գրավիչ պայքարում, քանի որ «ոսկե» միավորներով շատ թիմերի հնարավորությունները հավասարվում են:

Այսօր [illegible] 19-րդ տուրը: Ասպարեզ դուրս կգան առաջին ենթախմբի թիմերը:

Աղյուսակը հուլիսի 14-ի դրությամբ

1-ին ենթախումբ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Բանանց	18	14	3	1	56-12	31
2. Արարատ	18	13	3	2	70-15	29
3. ՀԱԷՄ	18	11	5	2	46-18	27
4. Սյունիք	17	9	5	3	40-25	23
5. ՀՄՄ-ՖԻՄԱ	18	7	5	6	25-22	19
6. Նաիրի	18	6	4	8	21-24	16
7. Զորավան	18	7	1	10	29-32	15
8. Մալաթիա	17	5	5	7	25-31	15
9. Լոռի	18	4	5	9	21-46	13
10. Նիգ	18	4	1	13	15-44	9
11. Ալաշկերտ	17	3	2	12	21-56	8
12. Ախթամար	17	3	1	13	10-54	7

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Խաղացված է օլիմպիադայում

Լպուտյան – Աննակով

(Հայաստան) (Թուրքմենստան)

1. d4, d6 2. c4, f5 3. ձc3, ձf6 4. փg5, e6 5. e4, f:e4 6. փ:f6, Թ:f6 7. ձ:e4, Թd8 8. փd3, ձc6 9. ձf3, փe7 10. d5, ձb8 11. h4, 0-0 12. ձeg5, h6

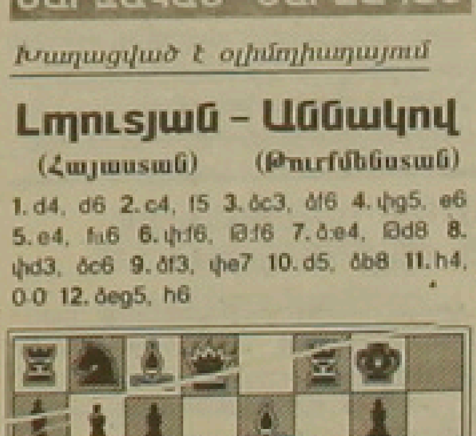

13. de, փf6 14. Թe2, Թe8 15. 0-0-0, փ:g5 16. ձ:g5, ձc6 17. փh7+, Աh8 18. Թe4, ձe5 19. f4, ձg4 20. փg6, ձf6 21. փ:e8, ձ:e4 22. փg6, ձf2 23. e7, փg4 24. efԹ+, Ն:f8 25. ձf3, ձ:h1 26. Ն:h1, Ն:f4 27. Նe1, սեւերը հանձնվեցին:

Բաժինը վարում է Սուրեն ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Գյումրիի միջադեպի շուրջ

Գեներալ Ռեուսը բոց ու կրակ է ժայթքում

Մեկ շաբաթ հետո հայտնի կլինեն առաջին արդյունքները

Հուլիսի 10-ին Գյումրիում տեղի ունեցած արյունոտ միջադեպի հետեւանքով զոհվել են 11 հոգի, կան նաեւ բազմաթիվ վիրավորներ: Ռուսաստանի պաշտպանության նախարարության լրատվական կենտրոնը շտապեց ներկայացնել միջադեպի իր մեկնաբանությունը՝ հայտնելով, թե 5 ռուս զինվորականները հուլիսի 10-ին Գյումրիում զոհվել են հայկական զինված կազմավորումների հարձակման հետեւանքով, որը կատարվել էր ավտոմեքենաներ եւ զենք խլելու նպատակով: Լրատվական կենտրոնը հայտնել է նաեւ, թե զոհայիններն այրել են երկու ավտոմեքենա:

Լրատվական կենտրոնի հայտարարության մեջ ասվում է, թե Ռուսաստանի պաշտպանության նախարարությունը ռուս զինծառայողների զոհվելու հետ կապված բողոք է հայտնել Հայաստանի ղեկավարությանը եւ պահանջել, որպեսզի կատարվի հետաքննություն, մեղավորները ենթարկվեն պատասխանատվության, ինչպես նաեւ ձեռնարկվեն վճռական միջոցառումներ նման միջադեպերի կրկնությունը բացառելու նպատակով:

Ռուսաստանի պաշտպանության նախարարությունը զգուշացրել է, որ համաձայն Ռուսաստանի կառավարության հունիսի 20-ի թիվ 407 որոշման, կձեռնարկի բոլոր անհրաժեշտ միջոցները Ռուսաստանյան դաշնության զինծառայողների եւ նրանց ընտանիքների անդամների կյանքն ու առողջությունը պաշտպանելու համար:

Լրատվական կենտրոնը հայտնել է նաեւ ռուսաստանյան զինծառայողների անունները՝ լեյտենանտ Շարովալով Ա. Ի., սերժանտ Յուդինցեւ Օ. Ն., շարքայիններ Պոդդուբնյակ Ե. Վ., Մալենինկով Ն. Մ., Կարպով Մ. Վ.: Ռուսաստանի պաշտպանության նախարարության ղեկավարությունը ցավակցություն է հայտնել նրանց հարազատներին ու մերձավորներին:

Ինչպես տեսնում ենք, այս հաղորդագրությունների մեջ հայկական զինված կազմավորումների կողմից զենք եւ ավտոմեքենաներ խլելու նպատակով կատարված հարձակումը դիտվում է որպես փաստ: Մինչդեռ, ինչպես հայտնեցին Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանության նախարարության լրատվական կենտրոնից, իրականում զինծառայողները փորձել են Գյումրիից դուրս բերել ռազմական սարքավորումներ, մասնավորապես՝ տիեզերական կապի միջոցներ: Քաղաքային մաքսատանը նրանք հրաժարվել են ներկայացնել փաստաթղթեր, որոնցով 7-րդ բանակի շտաբի եւ Հայաստանի պաշտպանության նախարարության կողմից կհաստատվեր բեռը Հայաստանից դուրս տանելու իրավունքը: Նրանց առաջարկվել է միասին գնալ Գյումրիի ներքին գործերի վարչություն եւ այնտեղ պարզել թյուրիմացությունը: Բայց զինծառայողները փորձել են ավտոմեքենաներով փախուստի դիմել եւ քաղաքի կենտրոնական հրապարակում հետապնդողների վրա գնդացրային կրակ են բացել: Դրա հետեւանքով զոհեր են եղել ինչպես իրավապահ մարմինների աշխատակիցների, այնպես էլ պատահական անցորդների մեջ:

Իրավապահ մարմինների աշխատակիցներն ստիպված են եղել պատասխան կրակ բացել, որի հետեւանքով 5 զինծառայողներ զոհվել են: Իրավապահ մարմինների ներկայացուցիչներից զոհվել են երեքը եւ վիրավորվել երկուսը: Խաղաղ բնակիչների մեջ կա երեք զոհ, չորս վիրավոր: Հաջողվել է օրինախախտներից առգրավել կապի սարքավորումները:

Փորձեցինք պարզել նաեւ Հայաստանում տեղաբաշխված 7-րդ բանակի ղեկավարության դիրքորոշումն այս հարցում եւ կապվեցինք այդ բանակի հրամանատար գեներալ Ռեուսի հետ: Նա ասաց, թե ինքը լիովին համաձայն է Ռուսաստանի պաշտպանության նախարարության Հայաստանի ղեկավարությանն ուղղված բողոքի հետ, որովհետեւ *«խաղաղ պայմաններում իրավախախտների վրա ոչ թե կրակում են, այլ ենթարկում պատասխանատվության»*: Վերջինս ասաց նաեւ, թե մեր երեսն անգամ չի ուզում տեսնել *(այնպես էլ չհասկացանք ո՞ւմ երեսը. լրագրողների՞, հայկական իրավապահ մարմինների՞, թե ընդհանրապես հայերի)*, որովհետեւ *«մենք անընդհատ փորձում ենք կայունացնել իրավիճակը, իսկ դուք շարունակ ապակայունացնում եք այն»*: Այստեղ նույնպես չհասկացանք, թե ում էր դիմում գեներալը:

Ինչեւէ: Ինչպես տեղեկացանք Հայաստանի պաշտպանության նախարարության լրատվական կենտրոնից, Հայաստանի պաշտպանության նախարարությունն ի պատասխան ռուսաստանյան իր գործընկերների որեւէ հայտարարությամբ հանդես չի եկել եւ առայժմ միայն փորձում է պարզել իրականությունը:

Միաժամանակ «Սնարք» լրատվական գործակալությունը հայտնում է, թե 7-րդ բանակի շտաբի պետ Վլադիմիր Նեմերովը խոստովանել է, որ Անդրկովկասյան զինվորական օկրուգի հրամանատարությունը պատրաստ էր ռազմական գույքի դուրսբերումը համաձայնեցնել Հայաստանի պաշտպանության նախարարության հետ, բայց դա չի արվել ծառայողական անփութության պատճառով: Գործակալության խնդրանքով, մեկնաբանելով Գյումրիի միջադեպը, գեներալ Նեմերովը հաստատել է, որ փոխհրաձգության հետեւանքով զոհվել են բանակի 5 ներկայացուցիչներ: Միաժամանակ նա կեղծ է անվանել հայկական կողմի այն տվյալները, ըստ որոնց զոհեր են եղել նաեւ իրավապահ մարմինների ու խաղաղ բնակիչների շարքերում: Նա հայտնել է նաեւ, որ 7-րդ բանակի բարձրացված մարտական պատրաստվածությունը հանվել է, բայց ուժեղացվել է շտաբի, զինվորական ավանի եւ բնակելի գոտու պաշտպանությունը, որտեղ ապրում են սպաների ընտանիքները:

Նույն գործակալությունը հայտնում է նաեւ, որ, ըստ հանրապետության գլխավոր դատախազի տեղակալ Միխայիլ Գրիգորյանի, Հայաստանի ներքգործնախարարության եւ դատախազության աշխատակիցներից կազմված համատեղ քննչական խումբն արդեն սկսել է Գյումրիի միջադեպի հետաքննությունը: Զինվորական իշխանությունների ներկայացուցիչներն արդեն մասնակցել են մի քանի քննչական գործողությունների, մասնավորապես դիահերձումներին: Առաջիկայում խմբին կմիանան նաեւ Ռուսաստանի քննիչները:

Ըստ Գրիգորյանի, մոտավորապես մեկ շաբաթ հետո արդեն հնարավոր կլինի ստանալ առաջին նախնական արդյունքները եւ պատկերացում կազմել ընդհանուր պատկերի մասին:

Արդեն ստացված արդյունքների մասին Գրիգորյանը հրաժարվեց խոսել:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Ցխինվալ. կողմերի միջեւ բուֆերային գոտի

Վլադիկավկազում արդեն ավարտվել է խաղաղարար ուժերի կազմավորումը, որոնք այսօր, հուլիսի 14-ին, ժ. 11.00-ին կմտնեն Ցխինվալի շրջան եւ կստեղծեն 15 կիլոմետրանոց բուֆերային գոտի:

Կիրակի օրը Ռուսաստանի պաշտպանության փոխնախարար Գեորգի Կոնդրատեւը եւ Ռուսաստանի խորհրդարանի արտակարգ դրության հանձնաժողովի նախագահ Սերգեյ Շոյգուն, ինչպես նաեւ Վրաստանի ու Հարավային Օսիայի ներկայացուցիչները համատեղ վարժանք են անցկացրել:

Շարասյան մեջ կլինի 170 միավոր ավտոտեխնիկա: Զորքերն ունեն տանկեր, հրետանի, BMP-2 մեքենաներ՝ 30 մմ հրանոթներով, ռազմական ուղղաթիռների երկու էսկադրիլիա հրթիռային կայանքներով: Շաբաթ օրը Ցխինվալ է իջել ռուսական դեսանտային մի գունդ:

Առկա տվյալներով, զորքերը հրաման ունեն ճնշել երկու կողմերի կրակակետերը:

Վրաստանի առեւանգված փոխվարչապետը գտնվում է հանրապետության արեւմուտքում

Ինչպես հուլիսի 13-ին հայտնել է Վրաստանի գլխավոր դատախազ Վախթանգ Ռազմաձեն, պատանդ վերցված Կավսաձեն գտնվում է Չխորոցկուի շրջանի տարածքում: Նրա խոսքերով, փոխնախարարի ճակատագրի մասին այլ տեղեկություններ առայժմ չկան:

Կավսաձեի հետ պատանդ վերցված Ալեքսանդր Միկայան՝ Չխորոցկուի շրջանի գլխավոր բժիշկը, որին ազատ են արձակել, հայտնել է, թե պատանդների հետ լավ են վարվում: Ըստ նրա, առեւանգողները մտադիր են Կավսաձեին տեղափոխել Գրոզնի՝ հանդիպելու Զվիադ Գամսախուրդիային, որը *«հենց սկզբից տեղյակ էր կատարվելիք գործողությանը»*: Կառավարական զորքերը համախմբվել են պատանդներին ու առեւանգողներին փնտրելու համար:

Այդ ընթացքում Վրաստանի ժողովրդավարական միությունը կիրակի օրը հայտարարել է, թե պատրաստ է Կավսաձեին առեւանգողների հետ բանակցությունների մեջ մտնել:

Ելցին. Յոթնյակի 1 միլիարդ դոլլարը կգնա բերքահավաքին

Ռուսաստանին առանց որեւէ նախապայմանի Յոթնյակի տրամադրած մեկ միլիարդ դոլլարը հիմնականում կօգտագործվի բերքի հավաքման եւ պահպանման համար, Մյունխենից վերադառնալուց հետո ասաց Բորիս Ելցինը: «ԻՏ»-ի թղթակցի հարցին պատասխանելով նա ասաց, թե *«այս տարի բերքը անցյալ տարվանից քիչ ավելի կլինի»*:

Բերքի անկորուստ հավաքումն ու պահպանումը Ելցինն անվանեց *«այս դժվար փուլում բարեփոխումների անցկացման կարեւորագույն պայմանը»*: Դրանից է կախված *«մարդկանց առողջությունը եւ տրամադրությունը»*:

Նախագահն ավելացրեց, թե այս վարկին կհետեւի Մեծ յոթնյակի 6 միլիարդանոց վարկը, որը կնպատակաուղղվի ռուբլու կայունացմանը:

«Մենք կհասնենք ռուբլու ամրապնդմանը, պահպանելով սկզբում նրա սահուն կուրսը, հետո ամբողջական փոխարկելիությունը», ասաց նախագահը:

Լուրերը՝ Interfax-ի, «Սնարք»-ի եւ մեր թղթակիցների

1991 թվականին ԽՄԿԿ արխիվներից ոչնչացվել է 25 միլիոն գործ

Երկուշաբթի օրը Մոսկվայում իր աշխատանքներն է շարունակել Ռուսաստանի Սահմանադրական դատարանը: Դատապաշտպան Անդրեյ Մակարովը՝ կոմկուսի օրինականությունը վիճարկող պատասխան երաշխավորագրի հեղինակների ներկայացուցիչը, հրապարակել է մի փաստաթուղթ, որը ստորագրվել է 1991 թ. մարտի 29-ին ԽՄԿԿ ԿԿ այն ժամանակվա գլխավոր քարտուղարի տեղակալ Վլադիմիր Իվաշկոյի կողմից: Այն վերաբերում է կուսակցական արխիվի պահպանման հարցերին: Փաստաթղթերում հայտնվում է, որ ԽՄԿԿ արխիվներից ոչնչացվել է 25 միլիոն գործ կոմկուսի վարկաբեկումից խուսափելու համար: Կուսակցության ղեկավարությունը խորհուրդ էր տալիս նաեւ արխիվների մի մասը փակել, տեղափոխել դրանք այլ վայրեր կամ ձեւափոխել այլ միջոցներ «կախված իրադրությունից»:

«ԻՏ»-ի թղթակցին տված հարցազրույցում Իվաշկոն հայտնել է, թե ոչնչացվել են միայն արխիվում ժամանակավորապես պահվող փաստաթղթերը: *«Արխիվներից ինչ-որ բան ոչնչացնելը երեւակայել անհնար է»*, ասել է նա: Իվաշկոն ընդգծել է նաեւ, որ դատարանում չեն քննարկվի *«հատուկ թղթապանակների»* փաստաթղթերը, քանի որ այնտեղ կարող են լինել ոչ միայն կուսակցական, այլեւ ազգային շահերին առնչվող փաստաթղթեր: Իվաշկոյի կարծիքով, որոշ ժամանակ անց կարող է պարզվել, որ այդ փաստաթղթերի մի մասը չարժեր հրապարակել:

ԱՅԺՄ ԵՐԵՎԱՆԻՑ ԱՄԵՆՈՒՐ

Առաջին անգամ Երեւանը կկապվի Արեւելքին եւ Արեւմուտքին եվրոպական «A-310» էյրբասի ուղղակի թռիչքներով:

LEVON TRAVEL

ԼՈՍ ԱՆՋԵԼԵՍ	ԵՐԹ	$900
	ԵՐԹՈՒԴԱՐՁ	$1369
ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ ՕՏՏԱՎԱ ԿԱՄ ՄՈՆՐԵԱԼ	ԵՐԹ	$699
	ԵՐԹՈՒԴԱՐՁ	$949
ՍԻՆԳԱՊՈՒՐ	ԵՐԹ	$430
	ԵՐԹՈՒԴԱՐՁ	$650
ՄԵԼԲՈՒՌՆ	ԵՐԹ	$750
	ԵՐԹՈՒԴԱՐՁ	$1100
ԴՈՒԲԱՅ	ԵՐԹ	$280
	ԵՐԹՈՒԴԱՐՁ	$350

ԼԵՎՈՆ ԹՐԱՎԵԼ ԵՐԵՎԱՆ
Սայաթ-Նովա 10
Երեւան, Հայաստան
Հեռ. 583193 / 582831
Ֆաքս 522847 – Տելեքս 243398 LEVON SU

ՄԻՆՉԵՎ ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԱ 10 ՏՐԱՆՍՖԵՐԸ
ՄԵԾ ԲԱՑՈՒՄԸ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒՄԸ ԿԿԱՏԱՐՎԻ
«ԱՆԻ» ՀՅՈՒՐԱՆՈՑՈՒՄ, 636 ՍԵՆՅԱԿՈՒՄ, հեռ. 594636

Ամեն անձ կարող է անվճար փոխադրել մինչեւ 60 կգ իր

ՏԱՔՍԵՐԸ ՆԵՐԱՌՅԱԼ ՉԵՆ

PUBLISET

KARAS

առեւտրի ԿԱՐԱՍ տունը

առաջարկում է

1. Չեռախոսային եւ ֆաքսիմիլային, համակարգչային կապ բոլոր աշխարհամասերի հետ
2. Սորանների եւ անշարժ գույքի առք ու վաճառքի եւ այլ նմանատիպ տեղեկություններ համակարգչային եւ «ՏԵԼԵԿՈՄ» համակարգերի միջոցով
3. Փաստաթղթերի պատճենահանում
4. Համակարգչային ծրագրերի կազմում եւ ծեռք բերում
5. Էլեկտրոնային համակարգերի փորձաքննություն:
6. Իրավաբանական, հաշվապահական, տնտեսական կոնսուլտացիա օրենսդրական ակտերի եւ համապատասխան նորմատիվ փաստաթղթերի տրամադրմամբ:
7. Գրագրություն
8. Ատաղձագործություն

PUBLISET

Տեղեկությունների համար զանգահարել հետեւյալ համարներով. ՖԱՔՍ 52-97-40, 52-99-83 շուրջօրյա

Ազգ

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ «Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՎԵՏԻՔԵԱՆ

Խմբագիր
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Տնօրէն ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

52.16.35 գլխ. խմբ.
56.16.41 խմբագիր
56.28.63 տնօրէն

Apple® Macintosh®
համակարգչային շարուածքը
Ռ.Ա.Կ. մամլոյ եւ տեղեկատուութեան կենտրոնի

Azg Bi-daily, 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010 Editor H. AVEDIKIAN

ՀՀ նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Երեւան-23, Արշակունեաց 2

Գրանցման թիւ 65
Տպաքանակ 20 000
Ստորագրուած է տպագրութեան 13.07.1992

Դասիչ 69149
Պատուէր 1512